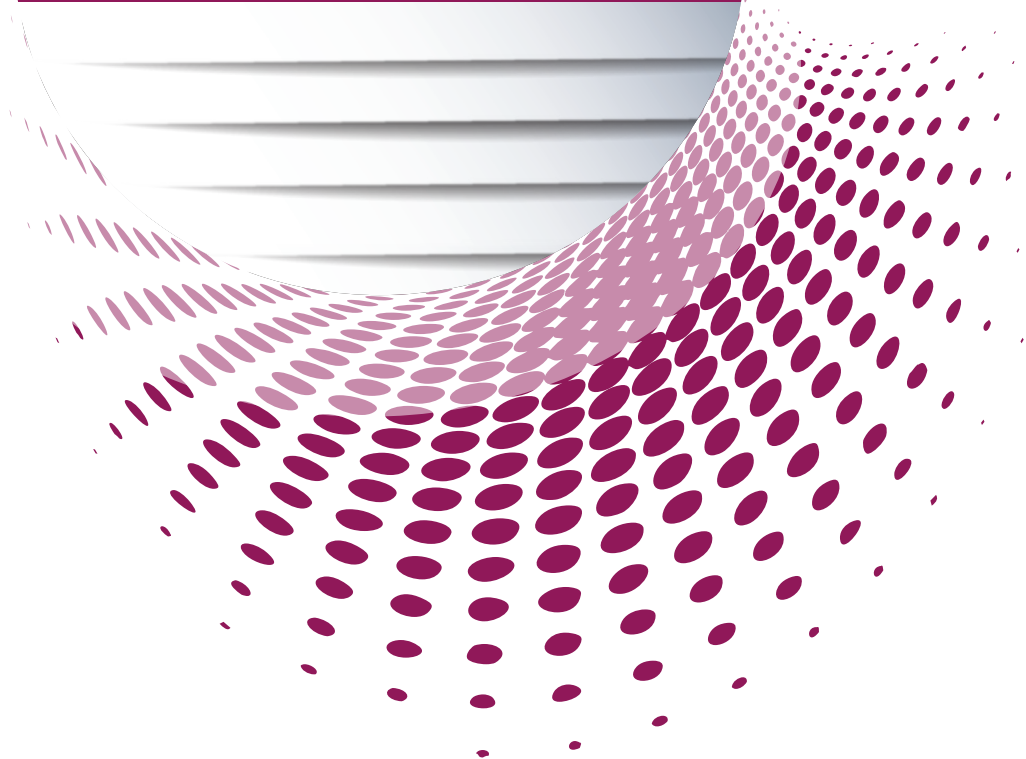

USAID | **SRBIJA**
OD AMERIČKOG NARODA

ИЗВРШЕЊЕ ПРЕКРШАЈНИХ САНКЦИЈА У НОВОМ ЗАКОНУ О ПРЕКРШАЈИМА

ПРОГРАМ ОБУКЕ ЗА СУДИЈЕ ПРЕКРШАЈНИХ СУДОВА

Београд, 2013. година

ИЗВРШЕЊЕ ПРЕКРШАЈНИХ САНКЦИЈА У НОВОМ ЗАКОНУ О ПРЕКРШАЈИМА

Израда ове публикације омогућена је уз подршку америчког народа путем Америчке агенције за међународни развој (USAID). За садржај ове публикације одговорни су аутори и он не мора нужно одражавати ставове USAID-а или Владе Сједињених Америчких Држава.

ПРОГРАМ ОБУКЕ ЗА СУДИЈЕ ПРЕКРШАЈНИХ СУДОВА

ИЗВРШЕЊЕ
ПРЕКРШАЈНИХ САНКЦИЈА
У НОВОМ ЗАКОНУ О
ПРЕКРШАЈИМА

Београд, август 2013. године

САДРЖАЈ :

1. ПОСТУПАК ПРИНУДНОГ ИЗВРШЕЊА У НОВОМ ЗАКОНУ О ПРЕКРШАЈИМА	7
Дејана Ђорђевић, в.ф. Председника прекршајног суда у Новом Саду	
2. ЗАМЕНА НОВЧАНЕ КАЗНЕ У КАЗНУ ЗАТВОРА ИЛИ КАЗНУ РАДА У ЈАВНОМ ИНТЕРЕСУ ПРЕМА НОВОМ ЗОП-У	37
Сунчица Савић, судија Прекршајног суда у Београду	
3. ЈЕДИНСТВЕНИ РЕГИСТРИ УСТАНОВЉЕНИ НОВИМ ЗАКОНОМ О ПРЕКРШАЈИМА	75
Зоран Пашалић, в.ф. Председника Вишег прекршајног суда	
4. ПРОБЛЕМИ У ПРАКСИ И МОГУЋА РЕШЕЊА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ РАДА ИЗВРШНИХ ОДЕЉЕЊА ПРЕКРШАЈНИХ СУДОВА	83
Невенка Панчић, судија Вишег прекршајног суда	

Дејана Ђорђевић,

в.ф. председника Прекршајног суда у Новом Саду

ПОСТУПАК ПРИНУДНОГ ИЗВРШЕЊА У НОВОМ ЗАКОНУ О ПРЕКРШАЈИМА

1. Увод

Овај рад се бави принудним извршењем одлука путем принудне наплате новчаних казни и других досуђених новчаних износа, кроз анализу карактеристика и структуре тог поступка, као и услова и начина на које се он одређује и спроводи. Како је нови Закон о прекршајима (Сл. Гласник РС., бр. 65/13) одредбама о принудној наплати ставио у надлежност прекршајних судова готово целокупно извршење новчаних казни и осталих новчаних износа, овим радом извршено је поређење са поступцима извршења по неким другим законима, уз указивање на најбитније и најзначајније новине које закон доноси и коментар како ће оне наћи своју примену у пракси.

2. Досадашња законска решења, тешкоће у примени и разлози за измену закона

Поступак извршења одлука по новом Закону о прекршајима претрпео је значајне промене, што је директна последица и резултат проблема у пракси која су се током примене још увек важећег Закона о прекршајима јављали у овој фази поступања прекршајних судова. Извршење је од стране већине прекршајних судова означено као један од најпроблематичнијих фаза, одмах иза проблема везаних за достављање и још неких процесних правила која су спречавала ефикасно вођење прекршајног поступка. Узимајући у обзир да је извршење одлука круна целокупног прекршајног поступка и да је без њега пресуда мртво сло-

во на папиру, а рад не само судије, него и судског особља и подносилаца захтева потпуно обесмишљен, разумљиво је што се приступило промени одредаба везаних за извршење у циљу да се оно унапреди.

Према досадашњим законским решењима наплата новчане казне физичким лицима и предузетницима је вршена путем замене у казну затвора, а велика већина казни је наплаћивана тек под претњом замене у затвор. Ово је подразумевало доношење решења о замени, потом (након истека рока за жалбу или одлучивања о истој) оправноснаживање решења о замени и издавање налога за упућивање у затвор, а уколико се окривљени оглуши о налог за упућивање у затвор и издавање наредбе за довођење ради упућивања на издржавања казне затвора, које наредбе су поготово у већим градовима, често остајале нереализоване. И у случајевима благовременог спровођења свих ових радњи, трошкови поступка су махом остајали ненаплаћени, јер се нису могли мењати у казну затвора, а предвиђена метода извршења посредно путем основних судова није пружала адекватне могућности за извршење казне имајући у виду целисходност и ефикасност поступка, а посебно пре наступања застарелости извршења. На тај начин су трошкови поступка падали на терет судова, односно Републике Србије. Услед економске кризе и тешке материјалне ситуације многи грађани се све чешће опредељују за издржавање казне затвора. С друге стране, затворски капацитети су недовољни, а претрпаност затвора је постала општепозната чињеница, што је подстицало многа кажњена лица на злоупотребу избегавањем обавезе плаћања новчане казне, односно промишљеним неплаћањем новчане казне са сазнањем да ће се иста заменити у затворску казну, и у већини случајеве неће извршавати до наступања застарелости извршења казне.

У поступку принудне наплате по одредбама важећег Закона, када су у питању правна лица и физичка лица код којих замена у затворску казну није могућа, такође су се јављале потешкоће, јер су прекршајни судови били принуђени да се ослањају на рад других органа или судова. У извршењу правноснажних и извршних пресуда прекршајних судова, позивајући се на члан 299. став 4. важећег Закона који одређује да наплату обавља орган по прописима о принудној наплати, долазило је до различитог тумачења и примена наведених одредаба од стране прекршајних судова.

Поступак принудне наплате новчане казне и других новчаних износа на покретним и непокретним стварима физичких лица поједини прекршајни судови су покретали пред редовним судовима, у својству извршног повериоца, по одредбама Закона о извршењу и обезбеђењу, док су други сматрали да се ради о наплати јавног прихода, те да су за то надлежни јавни правобранилац или органи за принудну наплату, па извршни поступак пред судом нису ни покретали. С друге стране, принудна наплата новчаних казни од правних лица се не спроводи пред редовним судом, по одредбама закона који регулише извршење и обезбеђење, већ непосредно од стране одељења за принудну наплату Народне банке Србије, у складу са Законом о платном промету, путем налога за вршење принудне наплате. Ово доводи до неједнаког положаја странака у поступку, у зависности да ли се ради о физичким или правним лицима, што је у супротности са уставним начелом које гарантује право на једнаку заштиту права и на правно средство и општим начелима која гарантују једнакост странака у поступку.

Системски најисправније решење би било (а што је иначе случај у свим земљама у окружењу и у већини европских земаља) да органи за принудну наплату пореза и других јавних прихода врше и принудну наплату новчаних казни из прекршајног поступка. Међутим, овакво решење није било могуће, без обзира што су Законом о буџетском систему („Сл. гласник РС“ бр. 93/12) у члану 14. новчане казне сврстане у *непореске јавне приходе*, јер Закон о пореском поступку и пореској администрацији („Сл. гласник РС“ бр. 80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05, 62/06, 61/07, 20/09, 72/09, 53/10, 101/11, 2/12, 93/12) ову надлежност не предвиђа, а у члану 3. став 1. садржи следећу одредбу: *„Ако је другим законом питање из области коју уређује овај закон уређено на другачији начин, примењују се одредбе овог закона“*, чиме је онемогућено да се Законом о прекршајима на било који начин предвиди надлежност пореских органа за принудну наплату новчаних казни.

Због свега наведеног било је неопходно да се Законом о прекршајима регулише поступак принудног извршења, како би прекршајни суд могао сам да спроведе овај поступак. Ово није условљено само потребом да извршење одлука прекршајних судова више не зависи у знатној мери од рада других органа или судова, већ и потребом да се примена Закона о извршењу и обезбеђењу („Сл. гласник РС“ бр. 31/11, 99/11) сведе на најмању могућу меру, узимајући у обзир природу и карактер поступка уређеног тим законом. Наиме, поступак извршења и обез-

беђења је страначки поступак, који предвиђа дужника и повериоца, што се чини неодговарајућим за спровођење принудног извршења по основу неплаћених казни и других досуђених новчаних износа. Суд као самостални и независни орган који штити слободе и права грађана, законом утврђена права и интересе правних субјеката и обезбеђује уставност и законитост, не би требао да буде поверилац у корист државе када је у питању принудно извршење сопствених одлука.

3. О поступку принудног извршења

Сврха поступка извршења уопште, па и поступка извршења одлука, како гласи наслов главе XXXV новог Закона о прекршајима којим је регулисана ова област, јесте принудно извршење потраживања, односно у контексту прекршајног поступка, принудно извршење казни, трошкова поступка и других досуђених новчаних износа.

У процесном смислу одредбе ове главе уређују правила за одређивање и спровођење извршења, као и процесни положај учесника у поступку, а у материјалноправном смислу, оне уређују дејства извршне исправе и појединих радњи у поступку.

Као што је већ речено, основна карактеристика извршног поступка у смислу новог Закона о прекршајима је да је то једностраначки поступак и да се покреће по службеној дужности. За разлику од извршног поступка по Закону о извршењу и обезбеђењу, који поступак је двостраначки и подразумева начело диспозиције, односно да се махом покреће на предлог странака (уз мали број изузетака када се покреће *ex officio*).

4. Структура поступка извршења

Основни предуслови за поступак извршења су постојање извршне одлуке као основа за одређивање извршења и доношење решења о извршењу, као основа за спровођење извршења, па би се сходно томе овај поступак могао поделити у две фазе: **одређивање извршења и спровођење извршења.**

Да би се извршење могло одредити потребно је да постоји извршни наслов-одлука која је постала извршна.

5. Стицање својства извршности

Што се тиче услова под којима одлука стиче својство извршности, они су остали исти као и у претходном закону. Дакле, одлука у прекршајном поступку се може извршавати када постане правноснажна и када за извршење нема законских сметњи, ако законом није другачије одређено. По протеку рока за добровољно извршење који износи петнаест дана од дана правноснажности, ако законом за поједине случајеве није другачије одређено, одлука постаје извршна. Уколико је била изјављена жалба, тај рок се рачуна од дана достављања другостепене одлуке.

У новом закону додате су одредбе везане за стицање извршности прекршајног налога, који постаје извршан када протекне рок од осам дана од издавања, али и одредбе које доносе једну значајну новину-сукцесију када је у питању извршење према правном лицу. Наиме, ставом 6. члана 307. предвиђено је да *„Ако правно лице престане да постоји након правноснажно окончаног поступка у коме је утврђена одговорност и изречена санкција за прекршај, новчана казна и одлучивање о имовинској користи извршиће се према правном лицу које је његов правни следбеник.“*

Код *правног следбеништва* могуће је предвидети две ситуације у пракси. Прва, када је до статусне промене, односно сукцесије дошло након правноснажно окончаног прекршајног поступка, а пре доношења решења о извршењу, а друга када је до сукцесије дошло након доношења решења о извршењу. У оба ова случаја ће бити неопходно прибавити релевантну исправу којом се доказује постојање правног следбеника (оверен извод из Агенције за привредне регистре, или можда само иштампан извод са сајта АПР-а), док ће на судској пракси бити да искристалише да ли ће се у другој ситуацији настављати извршење стављањем постојећег решења о извршењу ван снаге и доношењем новог решења о извршењу усмереног на правног следбеника, за шта по мишљењу аутора има законског упоришта, узимајући у обзир формулацију из става 307. став 6. где је коришћен термин „извршиће се“, који подразумева и одређивање и спровођење извршења.

Увођење института правног следбеништва је свакако позитивна новина која ће побољшати проценат извршења новчане казне изречене правним лицима, јер је с тим у вези до сада велики број предмета завршаван застаром или обуставом извршења због разних статусних промена правних лица.

6. Извршење пре правноснажности

Одредбе везане за извршење пре правоснажности регулисане су чланом 308. новог Закона о прекршајима и остале су у већини исте као и у претходном законском решењу, уз увођење пар новина, и то проширењем случајева у којима се може одредити извршење пре правоснажности, па је прописано да се осуђујућа пресуда може извршити пре њене правоснажности још и у случају када окривљени има пребивалиште у иностранству, а у ставу 1. тачка 2. истог члана додато је да се пресуда може извршити пре њене правоснажности и ако је окривљени кажњен за тежи прекршај из безбедности јавног саобраћаја, као и за тежи прекршај када то захтевају интереси сигурности робног и финансијског промета (док је у важећем Закону било речи само о робном промету), као и ако постоји основана сумња да ће окривљени наставити са вршењем прекршаја, поновити прекршај или избећи извршење прекршајне санкције (уместо казне затвора, како је било прописано претходним законом), чиме се шири круг случајева у којима се може одредити и приступити извршењу пре правоснажности.

7. Одређивање извршења

Према одредбама новог Закона о прекршајима, по истеку рока за добровољно плаћање суд доноси решење о извршењу, којим се одређује како ће се спровести извршење неплаћене новчане казне и принудно наплатити други досуђени новчани износи (казне изречене због непоштовања суда, досуђене судске таксе и трошкови поступка, одлуке о имовинско-правном захтеву и одузимању имовинске користи). Одређивање извршења након оцене да су испуњени законски услови, без упуштања у законитост извршног наслова, назива се начело фор-

малног легалитета и предвиђа га Закон о извршењу и обезбеђењу, а очигледно је да је исто инкорпорисано и у Закон о прекршајима.

Решење о извршењу је основ за спровођење извршења. За разлику од претходног Закона, где је извршење новчане казне изречене физичком лицу и предузетнику до законског лимита вршено заменом у казну затвора као редовним средством наплате, а правним лицима и одговорним лицима, као и физичким лицима и предузетницима када им је новчана казна изречена преко законског лимита извршење вршено путем принудне наплате, нови закон уводи могућност да суд у сваком конкретном случају, ценећи разлоге целисходности и ефикасности, решењем о извршењу одлучи да ли ће неплаћену новчану казну, изречену било којем од побројаних кажњених и без обзира на висину казне, наплатити принудним путем или је заменити казном затвора или радом у јавном интересу, а све три опције су потпуно равноправне, без условавања да се прво покуша са неком од њих. На овај начин судови ће морати у сваком конкретном случају да цене све релевантне чињенице и на основу њих да се определе за један од начина принудног извршења.

Чини се ипак да је равноправност у одабиру начина на који ће се извршити неплаћена новчана казна привидна када се ради о извршењу пре правоснажности. Узимајући у обзир како у пракси изгледа овај поступак, односно узимајући у обзир да је судија који је донео пресуду по члану 308. Закона (ранији члан 294. Закона), уколико окривљени не плати изречену казну, одмах доносио решење о замени у казну затвора и окривљеног упућивао у затвор, практично је немогуће спровести извршење одмах ако се ради о извршењу путем принудне наплате.

У вези са одлучивањем о начину на који ће се извршење спровести, битно је указати да је новим Законом у члану 200. који регулише саслушање окривљеног **проширен списак питања** која суд поставља окривљеном у погледу његовог имовног стања и на бројеве динарског и девизног рачуна. Такође је истим чланом предвиђена и могућност да суд окривљеног казни новчаном казном до 50.000 динара за давање нетачних података. На тај начин се обезбеђује да суд приликом одлучивања има на располагању све информације како би се поступак извршења спровео брзо и ефикасно.

Неопходно је још једном нагласити да се суд одлучује за једну од попућене **три опције** тек при доношењу решења о извршењу. До сада је суд био обавезан да у изреци пресуде одреди на који начин ће се у

случају неплаћања новчане казне у року за добровољно извршење иста принудно извршити, у супротном, изрека би се сматрала неразумљивом и представљала битну повреду поступка (правни став Вишег прекршајног суда). Сада би формулација у изреци пресуде требало да се ограничи на то да ће се у случају неплаћања у добровољном року, новчана казна и остали досуђени новчани износи принудно извршити у складу са одредбама овог Закона којима се регулише извршење одлука.

8. Сходна примена прописа

	Начин спровођења извршења	Сходна примена других закона	Лице коме може да се одреди	Ограничења
1.	Принудна наплата продајом имовине	Закон о извршењу и обезбеђењу	- физичком лицу - предузетнику - одговорном лицу у правном лицу - старијем малолетнику ¹	- ако није могуће извршити принудну наплату на други начин
2.	Замена новчане казне у казну затвора	Закон о извршењу кривичних санкција	- физичком лицу - предузетнику - одговорном лицу у правном лицу	до 60, односно до 90 дана затвора
3.	Рад у јавном интересу	Закон о извршењу кривичних санкција	- физичком лицу - предузетнику - одговорном лицу у правном лицу	до 360 сати рада у јавном интересу

¹ У табелу није унет родитељ или друго лице задужено да се стара о малолетнику, иако је то предвиђено чланом 41. Закона о прекршајима, превасходно зато што решење о извршењу мора увек да гласи на кажњеног. О овоме детаљније у делу који се односи на принудну наплату на покретним и непокретним стварима.

Ко ће од судија у појединачном прекршајном суду доносити решење о извршењу зависиће од тога да ли је Годишњим распоредом послова у оквиру суда одређен извршни судија, у ком случају ће он доносити решења о извршењу, или пак сваки судија задужен за извршење предмета у којима је поступао.

Овај рад се бави једним од три начина принудног извршења, и то принудном наплатом, те ће у наставку само та област бити обрађена, односно одредбе главе XXXV Закона ће бити разматране само у контексту овог начина извршења.

9. Извршење принудном наплатом

Извршење се увек одређује и спроводи на некој ствари или имовинском праву кажњеног. Та ствар, односно право је предмет извршења.

ПРИМЕР:

- Код извршења продајом покретне ствари, предмет извршења је одређена *покретна ствар*.
- Код извршења на рачуну кажњеног, предмет извршења су *новчана средства*.

Да би се на предмету могло спровести извршење, потребно је да суд и други органи укључени у поступак извршења предузму одређене правне и фактичке радње које су законом прописане. Скуп тих радњи представља средство извршења.

ПРИМЕР:

- Извршење на средствима са рачуна кажњеног врши се *пленидбом* средстава са рачуна и њиховим *преносом* у корист рачуна суда.
- Извршење на заради кажњеног спроводи се *пленидбом* одређеног дела зараде и налогом послодавцу да новчани износ за који је одређено извршење *исплаћује* на рачун суда.

10. Надлежност

Основно правило прописано је чланом 314. Закона, који предвиђа да принудну наплату новчане казне и других досуђених новчаних износа извршава прекршајни суд који их је изрекао, односно суд на чијем подручју је издат прекршајни налог. Међутим, у зависности од средстава и предмета принудне наплате у неким случајевима је предвиђена сходна примена Закона о извршењу и обезбеђењу, који опет има своје одредбе о надлежности, о чему ће бити више речи у оквиру обраде ове тематске целине.

11. Решење о извршењу

Закон у члану 316. таксативно наводи обавезне елементе које решење о извршењу мора да садржи, а то су:

1. суд који је донео решење;
2. лице коме је изречена новчана казна која се извршава;
3. извршна одлука којом је изречена новчана казна;
4. износ изречене новчане казне;
5. средства и предмет извршења, као и други подаци потребни за спровођење принудне наплате;
6. одлука о трошковима извршења;
7. поука о правном леку.

Уколико решење садржи још неке елементе поред обавезних таксативно набројаних, као што су трошкови поступка и других новчаних износа досуђених по основу имовинско правног захтева, накнаде штете или одузимања имовинске користи, у решењу се то посебно наводи.

Међу прописаним елементима решења нема образложења, па произилази да оно није обавезно, што је случај и у Закону о извршењу и обезбеђењу, који изузетно предвиђа случајеве када оно мора да постоји. Ипак, образложење ће бити неопходно у неким случајевима, као што је на пример код решења којим се преиначује решење о извршењу и

одређује друго средство и предмет извршења, као и код решења којима се одлучује о приговору на решење такође.

12. Спровођење извршења

Након што је извршење одређено, приступа се спровођењу решења. У овој фази предузимају се извршне радње које имају за циљ извршење новчане казне и других досуђених новчаних износа.

За спровођење извршења осим суда као главног субјекта у поступку извршења, код принудне наплате се појављују и помоћни органи у поступку, и то **Народна банка Србије**, Фонд за социјално и пензијско осигурање, Агенција за привредне регистре, пословне банке, итд.

Народна банка Србије	- задужена је за принудну наплату са рачуна кажњених, коју спроводи преко свог посебног организационог дела - Одсека за принудну наплату. Поступак наплате, осим одредбама Закона о прекршајима, ближе се уређује и прописима о платном промету: Законом о платном промету (Сл. лист СРЈ бр. 3/2002 и 5/2003 и Сл. гласник РС бр. 43/2004, 62/2006 и 111/2009) и Одлуком о начину спровођења принудне наплате са рачуна клијента („Сл. гласник РС“ бр. 58/2004, 116/2004, 122/2004, 109/2005, 8/2006, 42/2006, 71/2007, 27/2009 и 101/2009).
Пословне банке	- поступају по налозима Народне банке Србије и суда примењујући такође прописе о платном промету.
Агенција за привредне регистре	- доставља податке потребне за спровођење поступка извршења.
Фонд за социјално и пензијско осигурање	- доставља потребне податке из евиденције о осигураницима и њиховим послодавцима - предузима радње по налогу суда код извршења на пензији
Републички геодетски завод -Катастар непокретности	- доставља податке потребне за доношење решења из чл. 321. закона, односно за подношење предлога за извршење

У току спровођења извршења могуће је да кажњени плати део износа новчане казне на који је гласило решење о извршењу, у ком случају ће се то решење преиначити тако што ће се означити неплаћени део новчане казне и одредити на који начин ће се исти извршавати.

Такође је могуће донети и ново решење и то у ситуацији када кажњени не обави рад у јавном интересу или ни по извршеној казни од деведесет дана не плати преостали део новчане казне. Тада ће се новим решењем одредити да се преостали део наплати принудним путем.

Извршење путем принудне наплате може се спровести према свим физичким лицима, правним лицима, одговорним лицима у правном лицу и предузетницима.

13. Средства и предмети принудне наплате

Како су претходно у раду дефинисани појмови средства и предмети извршења, у овом делу рада ћемо се позабавити конкретно средствима и предметима извршења које нови Закон о прекршајима предвиђа када је у питању принудна наплата новчане казне и других досуђених новчаних износа.

Чланом 318. Закона предвиђена су следећа средства и предмети када је у питању принудна наплата:

1. извршење над средствима са рачуна кажњеног лица;
2. извршење на личним примањима кажњеног лица;
3. извршење пописом, проценом и продајом покретних ствари и непокретности у својини кажњеног лица

14. Извршење на средствима са рачуна

Извршење на основу правоснажног решења о извршењу спроводи орган за принудну наплату у складу са Законом о платном промету пленидбом са рачуна кажњеног који се воде код пословних банака. Орган који спроводи ово извршење је Народна банка Србије - Одељење за принудну наплату.

Након што прими решење о извршењу, организација за принудну наплату одмах налаже банкама да блокирају све рачуне кажњеног код банака код којих он има отворене рачуне, обавештава друге банке да кажњеном не могу отворити нове рачуне, а банкама код којих кажњени има средства на рачуну налаже да јој одмах доставе податке о стању средстава на рачунима кажњеног.

Чланом 319. Закона о прекршајима, којим је иначе регулисан овај вид извршења, предвиђено је да се принудна наплата врши са рачуна кажњених лица који се воде код пословних банака. За разлику од Закона о извршењу и обезбеђењу (чл. 183.) који наводи да се наплата може извршити на свим динарским и девизним рачунима, Закон о прекршајима не садржи овакву одредбу, већ само одредбу да ће се принудна наплата извршити са рачуна кажњених у складу са Законом о платном промету. Стога ће бити ствар тумачења кроз судску праксу да ли се принудна наплата у смислу члана 319. може спровести и на девизном рачуну кажњеног. У прилог тумачењу да ће се извршење спроводити и на девизним рачунима је чињеница да је Законом о прекршајима предвиђена наплата на рачунима (односно, није наглашено да ће се спроводити искључиво на динарским), због чега остаје да се у овом погледу примене одредбе закона којим се уређује платни промет. Закона о платном промету у чл. 48. прописује:

„Ако на динарским рачунима нема средстава за извршење налога за принудну наплату или их нема довољно-извршење се налаже банкама код којих дужник има отворене девизне рачуне, и то редом, према висини средстава на тим рачунима, до потпуног извршења налога за принудну наплату“.

Такође, у круг питања која се окривљеном постављају приликом саслушања и уносе у записник улази и број девизног рачуна, што све иде у прилог закључку да је могуће спровести принудну наплату и на девизном рачуну.

С друге стране, Законом о прекршајима није опредељен начин на који се одређује динарска противвредност (што је на пример у Закону о извршењу и обезбеђењу прописано), а то не уређује ни Закон о платном промету, тако да остаје нејасно како ће надлежни орган овакво решење спроводити.

Пример решења о извршењу на текућем рачуну кажњеног

Прекршајни суд у _____, судија _____, поступајући у поступку извршења ненаплаћене новчане казне изречене кажњеном _____ из _____, јмбг: _____ правноснажном и извршном пресудом тог суда број _____ од _____, на основу чл. 315. Закона о прекршајима доноси:

РЕШЕЊЕ

I ОДРЕЂУЈЕ СЕ извршење на основу извршне исправе - правоснажне и извршне пресуде Прекршајног суда у _____ 01 П бр. 1137/11 од 05.05.2011. године ради наплате новчане казне од _____ динара, паушалних трошкова поступка од _____ динара (имовинске користи од _____ и осталих досуђених износа од _____ динара) изречених кажњеном _____ из _____, јмбг: _____, као и трошкова извршења од _____:

ПЛЕНИДБОМ новчаних средстава са рачуна кажњеног _____ број _____ који се води код банке _____ и свих других новчаних средстава који се налазе на било ком другом рачуну кажњеног, ПРЕНОСОМ истих на евидентни жиро рачун број _____ са моделом _____ и позивом на број _____ (за новчану казну) и број _____ са моделом _____ и позивом на број _____ (за паушалне трошкове и трошкове извршења) Прекршајног суда у _____, са назнаком на име чега је забрањена сума наплаћена (новчана казна, паушални трошкови, имовинска корист или друго).

II НАЛАЖЕ СЕ Народној банци Србије - Одсек за принудну наплату да изврши пренос новчаних средстава из става 1. овог решења.

III ЗАБРАЊУЈЕ СЕ кажњеном да располаже средствима на рачунима до намирења свих износа из става 1. изреке овог решења.

IV Извршење ће спровести Прекршајни суд у _____.

Поука о правном леку: Кажњени против овог решења може уложити приговор Већу Прекршајног суда у _____, у року од три дана од пријема решења. Приговор се предаје Прекршајном суду у _____ непосредно, препоручено путем поште или се може изјавити усмено на записник.

О извршеној наплати или разлозима неизвршења организација за принудну наплату је у обавези да обавести суд у року од 30 дана од дана пријема решења. Уколико се НБС-Одељење принудне наплате не огласи по протеклу прописаног рока, суд би требало дописом да се обрати и поново затражити информацију о разлозима неизвршења. Чини се целисходним да се у оквиру сваког суда састави стандардизовани образац са понуђеним најчешћим разлозима немогућности извршења, што ће и надлежном органу олакшати посао и допринети да суд брже добије тражену информацију.

15. Извршење на личним примањима кажњеног

Чланом 320. новог Закона о прекршајима уређено је спровођење принудне наплате на личним примањима кажњеног. Увођењем овог термина очигледна је интенција законодавца да прошири предмет извршења на што већи број ситуација, односно да створи могућност да се принудно извршење може спровести на примањима кажњеног по разним основама (осим наравно изузетака и ограничења о којима ће касније бити речи). Иако не даје дефиницију самог појма лична примања, нити такав термин познаје Закон о извршењу и обезбеђењу по угледу на који су рађене ове одредбе, намеће се закључак да се под појам „лична примања кажњеног“ подводе осим зараде, накнаде зараде и пензије и друга примања која су у Закону о извршењу и обезбеђењу

дефинисана као потраживања извршног дужника. Ипак, за очекивати је да ће се у пракси најчешће спроводити извршење на заради и пензији, што ће у наставку рада бити и детаљније обрађено.

Решењем се одређује пленидба са одређеног дела личног примања кажњеног и налаже се исплатиоцу ових прихода да приликом сваке исплате, почев од прве наредне исплате од пријема одлуке суда, па све до потпуне наплате, врши обуставу и уплату обустављеног износа на прописани уплатни рачун. Исплатилац примања је дужан да одмах поступи по решењу суда, те да надлежни суд обавести о променама од утицаја на спровођење принудне наплате, најкасније у року од пет дана од дана настанка промене.

16. Спровођење наплате са рачуна исплатиоца

Ако исплатилац личних примања не обустави и не уплати назначени износ, суд може донети решење да се принудна наплата спроведе из новчаних средстава са рачуна исплатиоца. У том случају решење ће се односити само на оброке које је послодавац до доношења решења пропустио да обустави, а не и на будуће оброке који нису још доспели.

Овде се поставља питање када се врши наплата са рачуна исплатиоца: да ли у ситуацији када исплатилац неоправдано није поступио по решењу, или без обзира да ли се ради о неоправданим или оправданим разлозима. Ово стога што су у пракси могуће ситуације да није могуће поступити по решењу из оправданих разлога, на пример да је примање већ оптерећено ранијим налозима. Стога је изузетно битно упозорити исплатиоца на његову обавезу обавештавања суда о променама релевантним за спровођење принудне наплате, о којој је напред било речи.

Ове одредбе сачињене су по узору на одговарајуће одредбе Закона о пореском поступку и пореској администрацији и одредбе које регулишу ову материју у Закону о извршењу и обезбеђењу, а такође је предвиђена и сходна примена Закона о извршењу и обезбеђењу.

Пример изреке решења о извршењу на заради кажњеног

I ОДРЕЂУЈЕ СЕ извршење на основу извршне исправе - правноснажне и извршне пресуде Прекршајног суда у _____ 01 П бр. 1137/11 од 05.05.2011. године ради наплате новчане казне од _____ динара, и трошкова поступка у износу од _____ изречених кажњеном _____ из _____, јмбг: _____, као и трошкова извршења од _____:

ПЛЕНИДБОМ 2/3 месечне зараде коју кажњени _____ остварује код послодавца _____ и ИСПЛАТОМ заплених новчаних средстава на евидентни жиро рачун број _____ са моделом _____ и позивом на број _____ (за новчану казну) и број _____ и позивом на број _____ (за паушалне трошкове и трошкове извршења) Прекршајног суда у _____, са назнаком на име чега је забрањена сума наплаћена (новчана казна, паушални трошкови, имовинска корист или друго).

II НАЛАЖЕ СЕ послодавцу кажњеног да новчане износе за које је одређено извршење из става 1. овог решења уплаћује на рачуне суда, под претњом законских последица пропуштања.

III ЗАБРАЊУЈЕ СЕ кажњеном да располаже запленим делом зараде.

IV Извршење ће спровести Прекршајни суд у _____.

Пример изреке решења о извршењу на пензији кажњеног

I ОДРЕЂУЈЕ СЕ извршење на основу извршне исправе - правноснажне и извршне пресуде Прекршајног суда у _____ 01 П бр. 1137/11 од 05.05.2011. године ради наплате новчане казне од _____ динара, паушалних трошкова поступка од _____ динара, (имовинске користи од _____ и осталих досуђених износа од _____ динара,) изречених кажњеном _____ из _____, јмбг: _____, као и трошкова извршења од _____:

ПЛЕНИДБОМ 2/3 месечне пензије коју кажњени _____ остварује код Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање - Филијале у _____ и ИСПЛАТОМ заплених новчаних средстава на евидентни жиро рачун број _____ са моделом _____ и позивом на број _____ (за новчану казну) и број _____ са моделом _____ и позивом на број _____ (за паушалне трошкове и трошкове извршења) Прекршајног суда у _____, са назнаком на име чега је забрањена сума наплаћена.

II НАЛАЖЕ СЕ Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање- Филијале у _____ да новчане износе за које је одређено извршење из става 1. овог решења уплаћује на рачуне суда, под претњом законских последица пропуштања.

III ЗАБРАЊУЈЕ СЕ кажњеном да располаже запленим делом пензије.

IV Извршење ће спровести Прекршајни суд у _____.

17. Изузимање од извршења и ограничења

Закон о извршењу и обезбеђењу, чија је сходна примена предвиђена када је у питању извршење на личним примањима кажњеног, предвиђа случајеве у којима долази до изузимања од извршења, као и одређена ограничења извршења.

Тако је у чл. 147. предвиђено да предмет извршења не може бити:

- примање по основу законског издржавања, накнаде штете настале услед оштећења здравља или умањења, односно губитка радне способности и због изгубљеног издржавања услед смрти даваоца издржавања,
- примање по основу накнаде због телесног оштећења по прописима о инвалидском осигурању,
- примање по основу социјалне помоћи,
- примање по основу привремене незапослености,
- примање по основу додатка за децу,
- примање по основу стипендије и помоћи ученицима и студентима,
- друга потраживања чији пренос је законом забрањен.

У члану 148. предвиђена су **ограничења када је у питању обим** до ког се на одређеним примањима може вршити пленидба и пренос средстава. Тако је предвиђено да се извршење на заради и пензији, као и накнади може спровести **до износа две трећине зараде**, пензије или накнаде зараде. Ако се извршење спроводи на минималној заради, предмет извршења може бити само **до једне половине зараде**. Надаље, из наведеног члана произилази да се принудна наплата новчане казне не може извршити на примању инвалида (ратних и мирнодопских) по основу инвалиднине, ортопедског додатка и инвалидског додатка.

На примању по основу накнаде штете и новчане ренте која се досуђује на основу правила облигационог права, уговора о доживотном издржавању, као и на примању по основу уговора о осигурању живота, извршење се може спровести само на делу који прелази износ највише сталне социјалне помоћи која се исплаћује на подручју на коме извршни дужник има пребивалиште.

Узимајући у обзир сва наведена законска решења и механизме који суду стоје на располагању (узимање података о рачунима, кажњавање окривљеног за давање нетачних података, обавеза исплатиоца да обавештавају суд о чињеницама релевантним за извршење, као и могућност наплате са рачуна исплатиоца), за очекивати је да овакав вид наплате доживи пуну примену у пракси и буде најчешће одређиван од стране суда, као ефикаснији и јефтинији у односу на замену у казну затвора.

18. Одређивање других средстава и предмета извршења

Посебно је важна одредба по којој суд, ако се током спровођења решења о извршењу установи да се принудна наплата не може спровести средствима и на предметима извршења који су одређени у решењу, исто може преиначити и одредити друго средство и предмет извршења. На овај начин пружена је могућност суду да, иако се у једној фази поступка определио за одређена средства и предмете извршења, не буде везан, односно онемогућен да покуша извршење другим средствима и на другим предметима, односно суду је пружена прилика да исцрпи све могућности пре него што обустави поступак.

У оквиру принудне наплате на заради и пензији кажњеног јавиће се потреба за интензивном сарадњом са исплатиоцима примања, односно послодавцима и надлежним органима који имају информације од значаја за поступак извршења. То може бити како због добијања података о осигураницима и послодавцима, тако и због тражења података о томе зашто није поступљено по решењу о извршењу. Када је у питању фонд ПИО, и овде се чини целисходним да се сачини стандардизовани образац са најчешћим разлозима непоступања по решењу који би се слао Фонду.

19. Принудна наплата на покретним и непокретним стварима кажњеног

Члан 321. новог Закона о прекршајима предвиђа да суд, уколико није могуће извршити принудну наплату на други начин, може донети решење да се принудна наплата спроведе на покретним и непокретним стварима кажњеног физичког лица, предузетника или одговорног лица. Закон овај вид извршења предвиђа као **крајњу меру**, у случају да није могуће извршити принудну наплату на други начин. Тако штити интересе кажњеног, у смислу да се овом, најрадикалнијем начину, када је принудна наплата у питању, приступи тек пошто се неуспешно покуша принудна наплата на друга два начина, а са друге стане, поштује и начело целисходности и економичности, односно омогућава да се прво покуша са другим, јефтинијим начинима принудне наплате.

За овај вид наплате прописана је надлежност стварно и месно надлежног суда у складу са Законом о извршењу и обезбеђењу, што у складу са одредбама тог закона значи пред месно надлежним основним судом, по правилима о месној надлежности која су прописана тим законом. Како је предвиђена примена одредаба Закона о извршењу и обезбеђењу, јавља се једна дилема.

Наиме, поступак извршења по Закону о извршењу и обезбеђењу је двостраначки поступак, који подразумева постојање предлога за извршење као иницијалног акта за његово покретање и вођење, са изузетно прописаним случајевима извршења по службеној дужности, а међу те изузетке не спада извршење на основу извршних наслова других судова. Ово упућује на закључак да је неопходно да прекршајни судови иницирају извршни поступак предлогом за извршење. Овде решење прекршајног суда о принудној наплати неће бити основ за спровођење, већ само основ за одређивање предмета извршења, који ће потом бити означен у предлогу за извршење који ће прекршајни суд поднети месно надлежном основном суду. Стога ће решење о извршењу бити само доказ да се суд определио за принудну наплату на покретним или непокретним стварима, које решење се неће посебно достављати окривљеном, јер извршни поступак у смислу Закона о извршењу и обезбеђењу још увек није ни отпочео, односно извршење у смислу тог закона још није ни одређено, већ ће се као прилог доставити уз предлог за извршење, заједно са пресудом као извршним насловом и осталом

евентуално потребном документацијом везано за предмет извршења. Пре него се определи за ову опцију, поступајући судија ће потврдити да у предмету постоји документација којом се доказује да није успело извршење другим средствима и на другим предметима.

Овде се јавља још једна дилема, а везана је за то ко је овлашћен да подноси предлог за извршење на покретним и непокретним стварима. Наиме, као што је раније споменуто, Законом о буџетском систему новчане казне су сврстане у јавне приходе, што посредно легитимише надлежно правобранилаштво као подносиоца предлога, а не прекршајни суд. Закон о јавном правобранилаштву предвиђа да републичко јавно правобранилаштво у судским и управном поступку заступа Републику Србију и њене органе и организације, ради остваривања њихових имовинских права и интереса и има положај законског заступника. Међутим, то се, према искуствима прекршајних судова који су покушали да путем правобранилаштва покрену поступак извршења и обезбеђења, није показало као добро решење, где су у већини ситуација правобранилаштва одбијала да подносе предлоге, уз образложење да учешће у извршном поступку ради извршења новчаних казни из прекршајног поступка не спада у њихову надлежност, односно да то не представља имовински интерес у смислу Закона о јавном правобранилаштву.

Стога ће предлог за извршење месно надлежном основном суду подносити прекршајни судови, а што је, чини се, била интенција и законодавца, односно радне групе која је радила на нацрту закона, баш због искустава из претходног периода.

Пример предлога за извршење

Заглавље

ОСНОВНОМ СУДУ У _____

Извршном одељењу

ИЗВРШНИ ПОВЕРИЛАЦ: Република Србија, Прекршајни суду _____,

ул. _____ бр. _____

ИЗВРШНИ ДУЖНИК: _____ из _____ јмбг: _____

ул. _____ бр. _____

ПРЕДЛОГ ЗА ИЗВРШЕЊЕ

На основу правноснажне и извршне пресуде

Правноснажном и извршном пресудом Прекршајног суда у _____,
01Пр.бр. 1277/11 од 05.05.2011. године, _____ из
_____ јмбг: _____, ул. _____ бр. _____, јмбг:
_____ осуђен је на плаћање новчане казне од _____ динара,
паушалних трошкова поступка од _____ динара, (имовинске користи
од _____ и осталих досуђених износа од _____ динара). Како
окривљени у року за добровољно извршење није платио назначене
износе, Извршни поверилац предлаже да суд донесе следеће:

РЕШЕЊЕ

ОДРЕЂУЈЕ СЕ извршење на основу извршне исправе - правноснажне
и извршне пресуде Прекршајног суда у _____ 01Пр.бр.1277/11 од

05.05.2011. године, ради наплате новчане казне од _____ динара, паушалних трошкова поступка од _____ динара, (имовинске користи од _____ и осталих досуђених износа од _____ динара) изречених кажњеном _____ из _____, јмбг: _____, као и трошкова извршења овог поступка од _____:

УПИСОМ РЕШЕЊА О ИЗВРШЕЊУ У ЈАВНУ КЊИГУ, ЗАБЕЛЕЖБОМ ЈАВНЕ ПРОДАЈЕ, УТВРЂЕЊЕМ ВРЕДНОСТИ И ПРОДАЈОМ НЕПОКРЕТНОСТИ кажњеног на непокретности: _____, површине од ____ м², саграђеној на парцели број _____, уписаној у листу непокретности број 1111 к.о. _____, у _____, улица _____, број _____ у власништву кажњеног, те уплатом од износа добијеног продајом на евидентни жиро рачун број _____ са моделом _____ и позивом на број _____ (за новчану казну) и број _____ са моделом _____ и позивом на број _____ (за паушалне трошкове) Прекршајног суда у _____, са назнаком на име чега је забрањена сума наплаћена (новчана казна, паушални трошкови, имовинска корист или друго), као и трошкова поступка извршења од _____.

II НАЛАЖЕ СЕ Републичком геодетском заводу – Служби за катастар непокретности Нови Сад да изврши забележбу решења о извршењу на непокретности која је предмет извршења

III Извршење ће спровести Основни суд у _____.

Када је реч о овом начину принудне наплате, произилази да се принудна наплата на непокретним стварима ипак неће спроводити ради принудног извршења на основу прекршајног налога, јер би то, узимајући у обзир висину прописаних фиксних износа новчаних казни за које се прекршајни налог може издати, било нецелисходно.

Постоји још једна недоумица, а везана је за принудну наплату новчаних казни изречених старијим малолетницима. Наиме, закон у члану 41. предвиђа да се неплаћена новчана казна изречена малолетнику не може заменити у казну затвора, већ ће се принудно наплатити на имовини малолетника, његовог родитеља или лица задуженог да се о њему стара. Збуњује то што се законодавац определио за термин “имовина” малолетника, када је могао да користи само термин принудна наплата, чиме би се отклониле недоумице шта се под термином имовина у смислу овог закона подразумева. У пракси су могуће ситуације да је кажњено малолетно лице под законским условима засновао радни однос и прима плату, а такође је могуће и да има нека друга новчана примања која нису изузета од извршења. Чини се да је ова неспретна формулација исправљена у члановима 319. и 320. који говоре о принудној уплати са рачуна и на личним примањима кажњеног уопште (па самим тим и малолетног кажњеног), при том искључујући могућност наплате са рачуна и на личним примањима родитеља и старалаца. Такође, у члану 81. став 4. прописано је да ће се према малолетнику неплаћена новчана казна извршити принудним путем, што отвара могућност за све предвиђене опције принудне наплате. С друге стране, одредбе члана 321. чији је наслов „Принудна наплата на покретним и непокретним стварима кажњеног лица“ недвосмислено одређује да се извршење може спровести само на имовини кажњеног лица. У прилог томе иду и одредбе Закона о извршењу и обезбеђењу, који у члану 105. прописује да се уз предлог за извршење мора приложити доказ о томе да је непокретност на којој се предлаже извршење уписана као својина извршног дужника (а опет, као извршни дужник може бити означен само кажњени).

У Закону о извршењу и обезбеђењу, везано за покретне и непокретне ствари као предмет извршења, предвиђена су одређена ограничења и случајеви изузимања од извршења, али их на овом месту нећемо набрајати, јер ће о њима свакако морати да води рачуна основни суд, као надлежан за поступање.

20. Приговор о извршењу

Против решење о извршењу кажњено лице може уложити приговор у року од три дана од дана пријема решења. У члану 317. новог закона су наведени разлози из којих се може уложити приговор:

1. ако је обавеза која се има принудно извршити испуњена;
2. ако је одлука на основу које је одређена замена казне или принудна наплата укинута, преиначена, стављена ван снаге, односно нема својство извршне исправе;
3. ако није протекао рок за испуњење обавезе;
4. ако суд који је донео решење о извршењу није надлежан;
5. ако нису испуњени услови за замену новчане казне из члана 41. Закона;
6. ако је принудна наплата одређена на стварима и правима изузетим од извршења односно на којима је могућност извршења ограничена;
7. на одлуку о трошковима извршења;

У питању су готово исти разлози као и код приговора на решење о извршењу на основу извршне исправе, са циљем да се кажњени не лиши права која дужник има у оквиру извршног поступка.

Основне карактеристике приговора против решења о извршењу су његова **несуспензивност**, јер је прописано да приговор не одлаже извршење, и ремонстративност, јер о њему не одлучује суд вишег ранга, него суд који је донео одлуку.

Надаље, предвиђено је судија против чијег решења о принудној наплати је изјављен приговор може и сам ставити ван снаге своје решење, ако нађе да су разлози из приговора оправдани, у супротном доставиће приговор са списима предмета надлежном већу тог суда. На овај начин спречена је могућност одлагања поступка извршења изјављивањем безложних приговора, уз истовремено омогућавање кажњеном да из процесних разлога оспори решење о извршењу. Наравно, из процесних разлога искључиво везаних за поступак извршења. Иако је наизглед непотребно, ово ипак ваља нагласити, због искуства у извршењу по одредбама старог закона о прекршајима. Наиме, једино ре-

шење које је у фази извршења по том закону било доношено од стране прекршајног суда је било решење о замени новчане казне у казну затвора, против којег решења је законом била дозвољена жалба, без навођења разлога из којих се може изјавити. То је резултирало огромним бројем жалбених навода уперених на правилност првостепених одлука, уместо на правилност решења о замени, и то поготово код решења за саобраћајне прекршаје из надлежности Министарства унутрашњих послова, или пак код сопствених пресуда, када су кажњени у жалби на решење о замени понављали разлоге које су пре тога поднели у жалби на пресуду.

Одредбе везане за одлучивање у првом степену, односно одлучивање од стране судије који је донео решење о принудној наплати такође су урађене по узору на одредбе Закона о извршењу и обезбеђењу. Закон о извршењу и обезбеђењу предвиђа да ће судија одбацити решењем неблаговремен, непотпун или недозвољен приговор.

Уколико судија не стави ван снаге своје решење, доставиће приговор са списима предмета надлежном већу тог суда. О приговору одлучује веће састављено од троје судија, с тим да судија који је донео решење о принудној наплати не може бити члан тог већа и одлучивати о приговору. Закон о прекршајима не садржи одредбе о поступању већа по приговору, али је могуће да, позивајући се на члан 317. у којима је одређено ко, у ком року и из којих разлога подноси приговор веће донесе:

- решење којим ће одбацити приговор као неблаговремен, непотпун или недозвољен;
- решење којим ће усвојити приговор, укинути решење о принудној наплати, обуставити извршење и укинути спроведене извршне радње (нпр. ако је новчана обавеза утврђена извршном исправом испуњена);
- решење којим ће усвојити приговор, укинути решење о принудној наплати, обуставити извршење, укинути спроведене извршне радње и вратити првостепеном судији на поновно разматрање (нпр. ако је извршење одређено средствима и на предметима који су изузети од извршења, ради одређивања других предмета и средстава извршења);
- решење којим се усваја приговор и преиначује решење о принудној наплати у делу који се односи на трошкове извршења;

- решење којим се одбија приговор као неоснован и потврђује решење о принудној наплати;

Узимајући у обзир несуспензивност приговора на решење о принудној наплати, могуће су ситуације да се принудна наплата спроведе, а приговор буде усвојен. Закон о прекршајима не регулише поступак повраћаја средстава уколико је дошло до укидања решења о принудној наплати и укидања спроведених извршних радњи. Додуше, Закон у члану 304. садржи одредбе о враћању новчаних износа лицу коме је у прекршајном поступку неоправдано изречена новчана казна, мера одузимања имовинске користи или вредности одузетог предмета. Као што из формулације произилази, овде се ради о неоправданом изрицању новчаних износа (дакле о мањкавости пресуде као извршне исправе, а не решења о извршењу), а то у контексту извршног поступка може бити само у случају укидања решења о извршењу из разлога предвиђених тачком 2. члана 317. (ако је одлука на основу које је одређена замена казне или принудна наплата укинута, преиначена, стављена ван снаге, односно нема својство извршне исправе).

У случају укидања решења о извршењу из других разлога мораће се ићи на повраћај средстава налогом надлежном органу, као што је и у досадашњој пракси био случај у ситуацијама када је долазило до дуплих уплата.

21. Трошкови поступка извршења

Што се тиче принудне наплате по Закону о прекршајима, чини се да наплата трошкова поступка извршења одлука има упориште евентуално у *Правилнику о накнади трошкова у судским поступцима* („Сл. гласник РС“ бр. 57/2003 и 69/2011). Закон о извршењу и обезбеђењу садржи одредбе о трошковима извршења али извршења које се спроводи по том закону, и предвиђа да трошкове у вези са извршењем и обезбеђењем сноси извршни дужник, с тим што је извршни поверилац у обавези да предујми трошкове поступка и приложи доказ о њиховој уплати. Трошкови извршног поступка који се покреће по службеној дужности предујмљују се из средстава суда који спроводи извршење

22. Окончање поступка принудне наплате

Успешно окончана фаза спровођења извршења принудном наплатом резултираће намирењем свих обавеза утврђених решењем о извршењу и архивирањем предмета. Неуспешно окончано спровођење поступка извршења резултираће решењем о обустави поступка извршења. До обуставе поступка извршења је могуће да дође из разних разлога, као што је смрт окривљеног, престанак правног лица у недостатку правног следбеника, непостојања адекватног предмета извршења на коме би се исто спровело, или пак услед наступања застаре поступка.

23. Закључак

Новим одредбама Закона о прекршајима које регулишу извршење створене су законске претпоставке да се поступак извршења учини успешнијим и ефикаснијим. Оне осликавају околности под којима поступају прекршајни судови и у великој мери су удовољиле како примедбама на досадашња решења и потреби да се она унапреде и измене, тако и захтевима да прекршајно правосуђе покаже већи степен делотворности, односно побољша извршење одлука, што је управо и постигнуто одређивањем механизма којима се то обезбеђује. Кроз рад је покушано да се предвиде све могуће ситуације и потешкоће које се могу јавити у примени ових одредаба, а остаје на пракси да покаже колико су одредбе закона биле животне и подобне да доживе пуну примену.

Релевантни прописи:

1. Закон о прекршајима („Сл. Гласник Р.С.“ бр. 65/13)
2. Закон о прекршајима („Сл. гласник Р.С.“ бр. 101/05, 116/08 и 111/09)
3. Закон о извршењу и обезбеђењу („Сл. гласник Р.С.“ бр. 31/2011)
4. Закон о буџетском систему („Сл. гласник Р.С.“ бр. 93/12)
5. Закон о пореском поступку и пореској администрацији („Сл. гласник Р.С.“ бр. 80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05, 62/06, 61/07, 20/09, 72/09, 53/10, 101/11, 2/12, 93/12)
6. Закон о платном промету („Сл. лист С.Р.Ј.“ бр. 3/2002, 5/2003 и „Сл. гласник Р.С.“ бр. 43/2004, 62/2006 и 31/2011)
7. Правилник о накнади трошкова у судским поступцима („Сл. гласник Р.С.“ 57/2003 и 69/2011)

Литература:

8. Приручник за извршитеље (друго измењено и допуњено издање, фебруар 2012. године, аутор Милош В. Милошевић): <http://www.policycafe.rs/documents/business/research/enforcement/prirucnik-za-izvrsitelje.pdf>

ЗАМЕНА НОВЧАНЕ КАЗНЕ У КАЗНУ ЗАТВОРА ИЛИ РАДА У ЈАВНОМ ИНТЕРЕСУ ПРЕМА НОВОМ ЗОП-У

1. Увод

Народна скупштина Републике Србије усвојила је нови Закон о прекршајима (у даљем тексту Закон) који је објављен у „Службеном гласнику РС”, бр. 65/13. Закон прописује своју примену од 01. марта 2014. Један од најважнијих циљева Закона је побољшање поступка наплате новчаних казни.

Од новог Закона се очекује да:

- омогући ефикасније окончање поступка;
- механизми предвиђени новим ЗОП-ом испоље и своје превентивно дејство;
- допринесе свести учиниоца прекршаја да ће се за непоштовање прописа против њега извршити казна, што ће утицати на промену понашања грађана.

Проблеми при уручењу писмена и наплати новчаних казни представљају значајне проблеме у прекршајном поступку. Досадашња пракса прекршајних судова указује да се наплата новчаних казни од физичких лица и предузетника у великом броју случајева врши тек под претњом извршења казне затвора или након што се спроведе поступак замене неплаћене новчане казне казном затвора и отпочне извршење казне затвора. Према претходном Закону о прекршајима, који је још увек у примени, неплаћену новчану казну је могуће у извршењу заменити и

казном рада у јавном интересу, али све до јуна 2013. године није било организовано извршење казне рада у јавном интересу за прекршаје, те се та могућност значајније није користила. Проблеми при достављању и процедура извршења новчане казне често доводе до наступања застареле извршења казне. Досуђени трошкови прекршајног поступка, (они се не могу заменити казном затвора) у великој мери остају не-наплаћени, и тако падају на терет буџета.

Чињеница је да због лошег имовног стања део осуђених издржава казну затвора јер немају могућност да плате изречену новчану казну. Оваквој прекршајној пракси треба што пре одредити алтернативу.

2. Новчана казна

Једна од најстаријих казnenих санкција је новчана казна. Састоји се у принудном плаћању одређеног новчаног износа у корист државе. Нарочито је погодна за лакша казнена дела – прекршаје. Пружа велике могућности индивидуализације. Њен значај у савременим казnenим системима је у последње време порастао, тако да је у неким земљама она постала најчешће примењивана казна и у подручју лакшег и средњег криминалитета и истиснула је казну лишења слободе. Данас поред старог система који подразумева прописивање новчане казне у одређеном износу, односно распону у оквиру којег се учиниоцу одмерава и изриче казна у конкретном случају (систем фиксних износа), у Кривичном Законику Србије (у даљем тексту КЗ) постоји и систем који се назива – дани – новчане казне, или систем дневних глоба или, како КЗ користи термин, новчана казна у дневним износима (овај систем није прописан за прекршаје), а за стари систем фиксних износа, користе се у КЗ термин, новчана казна у одређеном износу.

Људско друштво се вековима борило против дужничког ропства и принудног рада. За разлику од Закона о прекршајима, Кривични законик не предвиђа принудну наплату неплаћене новчане казне. Ако осуђени не плати новчану казну у одређеном року, долази до њеног претварања у тзв. суплеторни затвор - затвор где је еквивалент једном дану затвора знатно виши од 1000 динара.

Новчана казна је имовинска санкција која се може изрећи учиниоцу прекршаја (физичком лицу, предузетнику, правном лицу и одговорном

лицу у правном лицу). За примену ове, као и сваке друге санкције, важи начело легалитета (члан 3. Закона), односно може се изрећи уколико је предвиђена за извршен прекршај.

Према члану 39. Закона, законом или уредбом новчана казна може се прописати у распону:

1. од 5.000 до 150.000 динара за физичко лице или одговорно лице;
2. од 50.000 до 2.000.000 динара за правно лице;
3. од 10.000 до 500.000 динара за предузетника.

Одлукама скупштине аутономне покрајине, скупштине општине, скупштине града или скупштине града Београда, могу се прописати новчане казне од минималног износа до половине највишег износа прописаног наведеног распона.

Изузетно од поменутих одредаба, новчана казна може се прописати у фиксном износу за физичко лице и одговорно лице од 1.000 до 10.000 динара за предузетника од 5.000 до 50.000 динара, а за правно лице од 10.000 до 100.000 динара.

Такође, изузетно од поменутих одредаба, за прекршаје из области јавних прихода, јавног информисања, царинског, спољнотрговинског и девизног пословања, животне средине, промета роба и услуга и промета хартијама од вредности законом се могу прописати казне у сразмери са висином причињене штете или неизвршене обавезе, вредности робе или друге ствари која је предмет прекршаја, али не више од двадесетоструког износа тих вредности с тим да не прелази петоструки, горе наведени износ највећих новчаних казни које се могу изрећи.

При одмеравању новчане казне, према члану 42. Закона, суд је дужан да узме у обзир све околности које утичу да она буде мања или већа (олакшавајуће и отежавајуће околности), водећи притом, посебно рачуна о имовном стању учиниоца. То стање суд цени узимајући у обзир висину зараде учиниоца, његове друге приходе и имовину, као и његове личне прилике.

3. Извршење новчане казне за прекршаје

Извршење новчане казне у прекршајном поступку представља обимну област која обухвата низ различитих радњи које предузимају прекршајни судови, као и други органи који непосредно учествују у поступку извршења, све у циљу наплате новчане казне.

Извршењем новчане казне у извршном поступку –поступку извршења одлука, прописаним одредбама углави 35. Закона, остварује се општа сврха санкција у прекршајном поступку прописана чланом 5. ставом 2, да грађани поштују правни систем и да се убудуће не чине прекршаји, као и сврха кажњавања прописана чланом 33. Закона, да се изрази друштвени прекор учиниоцу због извршеног прекршаја и да се утиче на њега и на сва остала лица да убудуће не чине прекршаје. Циљ прекршајног права није само у кажњавању учинилаца прекршаја и репресији над грађанима, већ у прекршајно-правној заштити правног система као и у васпитном и превентивном утицају на грађане, да се даље не чине прекршаји.

Поступак извршења новчане казне, као и других прекршајних санкција треба да има социјални и хуманитарни карактер и не треба да вређа људско достојанство.

4. Застарелост

С обзиром да је застарелост одлука законска сметња за извршење, неопходно је на исту обратити пажњу, те следи и неколико напомена о њој.

У прекршајном праву институт застарелости јавља се у току:

1. покретања и вођења прекршајног поступка;
2. извршења прекршајних санкција.

Примена прекршајних санкција има ефекта ако су санкције извршене правовремено. Тако се постиже благовремена и ефикасна заштита друштва, државе и јавног интереса, односно заштита јавног поретка и истовремено васпитно делује на учиниоце прекршаја. Институт застарелости приморава учеснике на процесну дисциплину и спречава одговлачење поступка, те доприноси правној сигурности.

Према члану 84. Закона, прекршајни поступак се не може покренути ако протекне једна година од дана када је прекршај учињен, а вођење прекршајног поступка застарева у сваком случају кад протекне две године од када је прекршај учињен након чега се не могу предузети никакве радње у поступку усмерене на утврђивање прекршаја и прекршајне одговорности учиниоца.

Застарелост извршења казне и заштитне мере наступа ако је од дана правноснажности пресуде протекла једна година и не тече за време за које се извршење не може предузети по закону.

Застаревање се прекида сваком процесном радњом надлежног органа која се предузима ради извршења казне, односно заштитне мере а после сваког прекида застаревање почиње поново да тече.

Извршење казне односно заштитне мере застарева у сваком случају кад протекне два пута онолико времена колико се по закону тражи за извршење казне, односно заштитне мере, а то је две године.

Очекује се да нови механизми Закона, уз веће ангажовање у поступку извршења у великој мери смање застару извршења прекршајних одлука и знатно поспеше наплату изречених новчаних казни, као и извршење других санкција.

5. Услови за извршење одлука

Према члану 153. Закона, у прекршајном поступку суд доноси одлуке у облику: пресуде, решења и наредбе.

Новчана казна у прекршајном поступку одређује се:

1. пресудом или решењем, које доноси прекршајни суд(нпр. решење о кажњавању за неодређивање представника окривљеног правног лица);
2. прекршајним налогом, који издаје овлашћени орган управе, односно овлашћено лице и;
3. решењем Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки.

Услови за извршење одлука су:

1. правноснажност;
2. извршност;
3. непостојање законских сметњи за извршење одлуке.

Према начелу двостепености прекршајног поступка, против одлука прекршајног суда и одлука Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки, која води првостепени прекршајни поступак у складу са законом којим се уређују јавне набавке, може се изјавити жалба другостепеном прекршајном суду, односно уложити приговор, у складу са Законом (приговор већу првостепеног суда на решења о извршењу).

Даном доношења пресуде другостепеног прекршајног суда, којом се одбија жалба, одлука донета у прекршајном поступку постаје правноснажна.

Против одлука другостепеног прекршајног суда није дозвољена жалба.

Према члану 307. Закона, пресуда односно решење (у даљем тексту: одлука) стичу својство правноснажности када се више не могу побијати жалбом, или кад жалба није дозвољена.

Првостепена одлука стиче својство правноснажности:

1. протеком рока за жалбу, ако жалба није изјављена,
2. ако је жалба изјављена, доношењем другостепене одлуке којом се потврђује првостепена одлука, на коју је жалба изјављена или
3. ако жалба није дозвољена (нпр. решење о исплати новчане казне у ратама).

Одлука којом је правноснажно изречена новчана казна, принудно се извршава када истекне у одлуци одређен рок за добровољно плаћање новчане казне, који одређује суд. Према члану 40. Закона, у пресуди и прекршајном налогу се одређује рок плаћања новчане казне, који не може бити дужи од 15 дана и рачуна се од момента кад је одлука којом је казна изречена постала правноснажна, а уколико је жалба изјављена, од дана достављања другостепене пресуде кажњеном, односно осам дана од уручења прекршајног налога.

Изузетно, према члану 308. Закона, новчана казна одређена пресудом која се извршава пре правноснажности или прекршајним налогом издатим на основу члана 178. Закона има рок плаћања „одмах”.

Ако жалба није изјављена првостепена одлука постаје правноснажна по истеку рока за подношење жалбе од осам дана, рачунајући од дана достављања одлуке, па се девети дан уписује у клаузулу као датум правноснажности. Првостепена одлука је извршна кад истекне рок одређен у одлуци за нпр. плаћање новчане казне, који не може бити дужи од 15 дана од дана правноснажности, па се тада шеснаести дан уписује у клаузулу извршности.

Ако је жалба изјављена, првостепена одлука је правноснажна даном доношења другостепене одлуке којом је потврђена првостепена одлука, па се тај датум уписује као датум правноснажности у клаузулу, а извршна је када истекне рок одређен у првостепеној одлуци за нпр. плаћање новчане казне, који не може бити дужи од 15 дана од дана достављања одлуке кажњеном, а не од дана правноснажности, па, ако је одређен рок за плаћање од 15 дана од дана правноснажности, онда се шеснаести дан уписује у клаузулу извршности.

Прекршајни налог стиче својство извршности протеком рока од осам дана од дана издавања, како је наведено у члану 307. Закона. Сматрам да би требало уместо „од дана издавања“ да у Закону пише „од уручења“ прекршајног налога. Издавање не подразумева и уручење. Тек када је окривљеном уручен платни налог он има сазнање да треба да плати новчану казну или да уложи приговор.

Закон не садржи одредбу да се одлуке органа управе (прекршајни налози) не могу извршавати пре правноснажности, за разлику од члана 292. претходног Закона о прекршајима, који је још увек у примени.

Неправилно рачунање и означавање клаузуле правноснажности и извршности, поред неуредне доставе, доводило је често до застареле поступка извршења прекршајних одлука или су се грешком извршавале неправноснажне одлуке.

Суд може решењем, дозволити да се у оправданим случајевима новчана казна исплати у ратама, при чему одређује начин и рок плаћања, који не може бити дужи од 6 месеци. Предметни рок од 6 месеци у новом Закону дуплиран је у односу на рок од максимално 3 месеца који је прописан важећим Законом. Такође је у новом Закону прописано да се плаћање у ратама може одобрити искључиво под условом да су плаћени трошкови поступка, што представља још једну новину у односу на претходни Закон.

Ако кажњено лице коме је решењем дозвољено да новчану казну исплаћује у ратама не врши уредно уплате, суд може новим решењем, на које такође није дозвољена жалба, опозвати своју одлуку о плаћању у ратама.

Новина је и да се у изреци одлуке о прекршају не одређује одмах прецизно начин замене неплаћене новчане казне.

Пример решења о укидању клаузуле правноснажности и извршности:

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ПРЕКРШАЈНИ СУД У БЕОГРАДУ

Београд, Ул. Тимочка број 14

Пр.бр:

Датум: .године

Прекршајни суд у Београду, судија _____ у прекршајном поступку против окривљеног _____ из Београда, због прекршаја кажњивог по члану 332.став 1. тачка 77. Закона о безбедности саобраћаја на путевима ("Сл.Гласник РС" бр. 41/09, 53/10 и 101/11), а по захтеву за покретање прекршајног поступка број _____, Управе саобраћајне полиције ПУ Београд, по службеној дужности, на основу члана 153. Закона о прекршајима ("Сл. гласник РС", бр. 65/13) донео је дана _____ 2014.године, следеће:

Р Е Ш Е Њ Е

УКИДА СЕ ПОТВРДА ПРАВНОСНАЖНОСТИ стављена дана _____ . године, којом је констатована правноснажност дана _____ .године на

пресуду Прекршајног суда у Београду Пр.бр. _____ од _____ . године и УКИДА СЕ ПОТВРДА ИЗВРШНОСТИ стављена дана _____ . године, којом је констатована извршност дана _____ . године, на исту означену пресуду.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом под горе означеним бројем окривљени _____ осуђен је на плаћање новчане казне у износу од 15.000,00 (петнаест хиљада динара), 6 (шест) казних поена, изречена му је и заштитна мера забране управљања моторним возилом у трајању од 3 (три) месеца и исти је обавезан да на име трошкова прекршајног поступка плати паушално одређен износ у висини од 1.200,00 (хиљаду двадестотине) динара.

Управитељ писарнице Прекршајног суда у Београду је известио овог судију о потреби да се укине клаузула правноснажности и извршности на горе означену пресуду, наводећи да окривљени никада није примио поменућу пресуду и судији су достављени списи предмета.

Увидом у списе предмета под горе означеним бројем утврђено је да не постоји доказ о уредном уручењу пресуде окривљеном, нити на омоту списка предмета има назнака да је окривљеном достављање покушано пре датума стављања клаузуле правноснажности и извршности, а констатовано је да је горе означена пресуда постала правноснажна и извршна.

С обзиром на изнето, судија је закључио да окривљеном пресуда Прекршајног суда у Београду _____ Пр.бр. _____ од _____ . године није достављена у складу са одредбама члана 156 до члана 166 Закона о прекршајима, који се односе на достављање писмена, те нису били испуњени услови за стављање клаузуле правноснажности и извршности на означену пресуду, те је одлучено као у изреци овог решења.

ПРАВНА ПОУКА:

Против овог решења може се изјавити жалба Вишем прекршајном суду у Београду у року од 8 (осам) дана од дана достављања овог решења,

а преко овог Прекршајног суда као првостепеног. Жалба се може непосредно предати или упутити поштом препоручено на адресу Београд, Тимочка број 14.

Судија,

Законске сметње за извршење замене неплаћене новчане казне у казну затвора или рад у јавном интересу, нису Законом посебно набројане, али могу бити:

- да се извршење казне затвора одређује према трудној жени, после навршена три месеца трудноће, или мајци док дете не наврши једну годину живота, а ако је дете мртво рођено или ако је умрло после порођаја а није прошло шест месеци од дана порођаја;
- да је наступила застарелост извршења новчане казне;
- да кажњени обавља рад у јавном интересу принудно, без свог пристанка или сагласности;
- да је решење о извршењу донео ненадлежан суд;
- да је одлука о прекршају која се извршава укинута или преиначена;
- да одлука о прекршају није извршна;
- да је кажњени платио новчану казну;
- у случајевима одлагања или прекида извршења за време за које је извршење одложено или прекинуто.

6. Замена неплаћене новчане казне

Субјекти према којима се може извршити казна затвора или казна рада у јавном интересу као замена неплаћеној новчаној казни су: физичка лица (сва па и професионални војници, што је новина) предузетници и одговорна лица у правним лицима.

Треба истаћи да је новина и да се **све неплаћене новчане казне, за сва физичка лица могу наплаћивати принудним путем**. Према одредбама претходног Закона о прекршајима, који је још увек у примени, принудна наплата се врши само за професионалне војнике, правна лица и одговорна лица у правним лицима, а за остала физичка лица, само за износе који премашују 60.000 динара.

Замена неплаћене новчане казне казном затвора не може се одредити за новчане казне изречене према малолетницима и правним лицима.

Неплаћена новчана казна изречена према малолетнику принудно ће се наплатити на имовини малолетника, његовог родитеља или другог лица задуженог да се о њему стара.

Замена неплаћене новчане казне, у целини или делимично, у казну затвора или рада у јавном интересу врши се према физичком лицу, предузетнику или одговорном лицу у правном лицу. На основу члана 41. Закона, ако „кажњено лице“ не исплати новчану казну у року који му је пресудом или прекршајним налогом одређен, извршење новчане казне врши се принудном наплатом. У случају да се изречена новчана казна не може наплатити ни принудним путем суд може исту заменити казном затвора, тако што се за сваких започетих 1.000 динара одређује један дан затвора, с тим што казна затвора не може трајати краће од једног дана ни дужи од шездесет дана.

Ова замена је могућа и када осуђени није исплатио само део новчане казне, с тим што се извршење казне затвора увек обуставља ако кажњено физичко лице исплати остатак новчане казне.

У случају да је поред новчане казне кажњеном лицу била изречена и казна затвора, затвор којим се замењује неплаћена новчана казна и изречена казна затвора не могу трајати дужи од деведесет дана.

Ако суд оцени оправданим с обзиром на тежину прекршаја, висину неплаћене новчане казне и имовинске могућности осуђеног суд може, према члану 41. Закона, уместо казне затвора, одредити да се неплаћена новчана казна замени радом у јавном интересу, с тим што осам сати рада замењује један дан затвора, односно 1.000 динара новчане казне а рад не може да траје дужи од 360 сати.

Део неплаћене новчане казне који није могао бити замењен казном затвора или радом у јавном интересу, наплаћује се принудним путем.

Ако после одлуке суда о замени неплаћене новчане казне кажњено физичко лице исплати новчану казну, казна затвора или рад у јавном интересу неће се извршити. Такође, уколико је извршење казне започето а кажњено лице исплати остатак изречене новчане казне, обуста-виће се извршење казне затвора и рада у јавном интересу.

Замена неплаћене новчане казне у казну затвора или казну рада у јавном интересу, поред принудне наплате је само један од начина извршења новчане казне. Замену одређује суд доношењем решења о извршењу.

Да би се приступило поступку извршења замене неплаћене новчане казне казном затвора неопходно је извршити проверу у регистру новчаних казни и констатовати да новчана казна, која је предмет замене, није плаћена у целини или делимично.

Тек потом се доноси решење о замени неплаћене новчане казне на један од Законом предвиђених начина, које решење треба да буде уручено кажњеном, као и да постане извршно да би се приступило извршењу замене неплаћене новчане казне.

Новчану казну изречену за прекршај извршава прекршајни суд, који је исту изрекао, односно суд на чијем подручју је издат прекршајни налог. Члан 314. Закона прописује да се новчана казна уплаћује преко поште или банке, на уплатници коју попуњава суд, а уколико се ради о прекршајном налогу уплата се врши преко броја рачуна који је наведен у налогу. Члан 314. став 4. Закона гласи: *„Ако кажњено физичко лице, предузетник или одговорно лице у одређеном року не плати новчану казну суд ће је заменити казном затвора или радом у јавном интересу, у складу са чланом 41. овог закона или наплатити принудним путем.“*

Члан 41. као и члан 314. став 4. истог Закона, упућује на исти редослед могућности замене неплаћене новчане казне: суд је може заменити казном затвора, а у оправданим случајевима, с обзиром на тежину прекршаја, висину неплаћене новчане казне и имовинске могућности осуђеног суд може, уместо казне затвора, одредити да се неплаћена новчана казна замени радом у јавном интересу, те је тек потом прописано у члану 41. Закона да се део неплаћене новчане казне који није могао бити замењен казном затвора или радом у јавном интересу, наплаћује принудним путем.

Исти редослед могућности замене неплаћене новчане казне, предвиђа и члан 315. Закона.

Само две одредбе Закона упућују суд за коју могућност ће се одредити у замени. Једна је одредба члана 41 став 3. Закона, која гласи: *„Ако суд оцени оправданим с обзиром на тежину прекршаја, висину неплаћене новчане казне и имовинске могућности осуђеног суд може, уместо казне затвора, одредити да се неплаћена новчана казна замени радом у јавном интересу, с тим што осам сати рада замењује један дан затвора, односно 1.000 динара новчане казне а рад не може да траје дужи од 360 сати.“*

Друга одредба која упућује на исто је одредба члана 315. став 3. Закона, која гласи: *„Одлуку на који начин ће извршити неплаћену новчану казну суд доноси ценећи разлоге целисходности и ефикасности у сваком конкретном случају.“*

Управо из ове одредбе треба црпети могућност за примену адекватне алтернативе. Неопходно је применити принцип пропорционалности и одредити блажу казну - санкцију по врсти ако се њом постиже сврха кажњавања, нарочито ако је у питању лишење слободе – замена казном затвора. **То указује да суд треба, увек када окривљени има задату, пензију или уштеђевину, да прво решењем захтева принудну наплату, па тек потом друге могућности извршења.** Суд такође цени у сваком конкретном случају које ће средство принудне наплате применити узимајући у обзир све чињенице од значаја, а посебно имовно стање кажњеног, његова редовна примања, поседовање банковног рачуна, статус запослења и слично.

Из поменутог произилази да ће судови размотрити све могућности за принудну наплату, пре него што одлуче о евентуалној замени новчане казне казном затвора или радом у јавном интересу.

Према члану 315. Закона, по истеку рока за добровољно плаћање суд доноси решење о извршењу, којим одређује како ће се спровести извршење неплаћене новчане казне, односно принудно наплатити досуђени новчани износи. Суду се даје могућност избора да у сваком конкретном случају, ценећи разлоге целисходности и ефикасности, решењем о извршењу одлучи да ли ће неплаћену новчану казну наплатити принудним путем или је заменити казном затвора или радом у јавном интересу, под условима из члана 41. Закона.

Ако се одлучи за принудну наплату, суд има на располагању различита средства којима врши принудна наплату и то:

- пренос новчаних средстава са рачуна кажњеног лица;
- извршење на заради и другим сталним новчаним примањима кажњеног лица;
- попис, процена и продаја покретних и непокретних ствари у својини кажњеног лица, као крајње средство наплате, ако се на други начин она није могла спровести.

Овде је важно скренути пажњу на члан 200. Закона који регулише саслушање окривљеног и који у ставу 5. овог члана шири списак питања која суд поставља окривљеном у погледу његовог имовног стања, и то на бројеве динарског и девизног рачуна, што је новина. То у пракси претпоставља да је окривљени са собом приликом првог саслушања понео банковне картице или штедне књижице, како би се са истих преписали бројеви поменутих рачуна. Имајући наведено у виду, потребно је да суд обавести окривљено лице у позиву за саслушање да је исти обавезан да у току саслушања пружи информације о бројевима динарског и девизног рачуна, као и да се у списима предмета приложи фотокопије предметних рачуна. Само уношење таквих низова бројева рачуна у записник продужава време саслушања и захтева прецизност. У вези са тим треба истаћи да члан 200 став 6. Закона предвиђа могућност да суд окривљеног казни новчаном казном до 50.000 динара за давање нетачних података.

Овим се обезбеђује да суд приликом одлучивања има на располагању више информација како би се поступак извршења спровео брже и ефикасније.

Мишљење је аутора да би било ефикасније да се, само према јединственом матичном броју кажњеног лица, од банке захтева принудна наплата неплаћене новчане казне. У досадашњој пракси, лични подаци из изреке пресуде, изузев оних који се односе на идентитет лица и његову ранију осуђиваност, углавном нису посебно утврђивани нити проверавани (нпр. висина зараде, брачно стање, број деце, стручна спрема, итд.).

Ако после доношења решења суда о замени неплаћене новчане казне кажњено лице исплати новчану казну у целости, ЗОП прописује да ће се решење о извршењу ставити ван снаге, а казна затвора или рад у

јавном интересу се неће извршити или ће се обуставити даље извршење, ако је извршење неке од тих казни започето.

Ако кажњено лице плати само део новчане казне, решење ће се преиначити тако што ће се неплаћени део новчане казне заменити казном затвора или радом у јавном интересу или наплатити принудним путем.

Ако кажњено лице не обави рад у јавном интересу или ни по извршењу казни затвора од шездесет дана не плати преостали део новчане казне, новим решењем о извршењу ће се одредити да се преостали део новчане казне наплати принудним путем, према члану 315. Закона. Овај последњи став члана 315 Закона упућује опет на принудно извршење, што би се такође могло тумачити као редослед могућности замене неплаћене новчане казне.

Члан 316. Закона детаљно уређује садржину решења о извршењу и гласи:

„Решење о извршењу садржи:

- 1. суд који је донео решење;*
- 2. лице коме је изречена новчана казна која се извршава;*
- 3. извршна одлука којом је изречена новчана казна;*
- 4. износ изречене новчане казне;*
- 5. средства и предмет извршења као и други подаци потребни за спровођење принудне наплате;*
- 6. одлука о трошковима извршења;*
- 7. поука о правном леку.*

Решење о принудној наплати доставља се кажњеном, његовом браниоцу као и органу надлежном за спровођење решења.

Ако се решењем о извршењу одређује принудна наплата неплаћених трошкова поступка и других новчаних износа досуђених по основу имовинско правног захтева, накнаде штете или одузимања имовинске користи, у решењу се то посебно наводи.“

Решење о извршењу се посебно доноси за све видове – могућности замене неплаћене новчане казне. У случају када се решење о извршењу односи на принудну наплату, оно треба да садржи и податке прописане чланом 316 тачка 5. и 6. Закона (средства и предмет извршења; одлуку

о трошковима извршења). У случају да се одређује замена неплаћене новчане казне казном затвора или се одређује замена неплаћене новчане казне, казном рада у јавном интересу, сматрам да не би требало одређивати трошкове извршења. Сматрам да је тачке 5. и 6. члана 316. Закона, требало издвојити у посебном ставу и јасно прецизирати да се односе на принудну наплату. Посебно изгледа апсурдно да ако се решење о извршењу односи на замену неплаћене новчане казне, казном затвора да је потребно, према тачки 6. овог члана, у решењу одредити и трошкове извршења - смештаја и боравка у затвору.

Ово би значило да уколико кажњено лице нема новца, због чега је принуђен да издржи казну затвора, за то још треба и да плати трошкове извршења затвора. Овакав став није непознат у историји пенологије. Наиме, познати професор Правног факултета Драгољуб Јовановић 1931. године осуђен је на казну „строгог полицијског затвора о свом трошку“ у трајању од 20 дана, коју је издржао у Главњачи на поду ћелије, без покривача, о хлебу и води, а ипак је по изласку из Главњаче за тамошње „хотелске услуге“ држави морао да плати 140 динара, како се наводи у књизи „Портрети дисидената“ аутора г. Срђана Цветковића. Мишљење је аутора да у Србији не треба да постоји казна „строгог полицијског затвора о свом трошку“.

Члан 317. Закона прописује да кажњено лице може у року од три дана од дана пријема изјавити приговор на решење о извршењу, али само из законом предвиђених разлога. У питању су готово исти разлози из којих се може изјавити приговор на решење о извршењу на основу извршне исправе из члана 40. Закона о извршењу и обезбеђењу са циљем да се кажњени не лиши права које дужник има у оквиру извршног поступка (ако је обавеза испуњена; ако одлука нема својство извршне исправе; ако није протекао рок за испуњење обавезе; ако суд није надлежан; ако нису испуњени услови за замену новчане казне из члана 41. Закона; ако је принудна наплата одређена на стварима и правима изузетим од извршења, односно на којима је могућност извршења ограничена; и на одлуку о трошковима извршења).

Приговор не задржава извршење решења. Судија против чијег решења о извршењу је изјављен приговор може и сам ставити ван снаге своје решење ако нађе да су разлози из приговора основани. У супротном, доставиће приговор са списима предмета надлежном већу од три судије тог суда. Ове одредбе представљају покушај спречавања могућ-

ности одлагања поступка извршења изјављивањем безразложних приговора, уз истовремено омогућавање кажњеном лицу да из процесних разлога оспори решење о извршењу. Давањем могућности судији да у случају основаности приговора сам своје решење стави ван снаге очекује се да ће се ефикасније спроводити поступак извршења. Трочлано веће истог суда, на основу Закона одлучује по овом приговору.

Из одредбе да приговор не задржава извршење решења, произилази да се решење о извршењу извршава пре његове правноснажности, пре доношења одлуке по приговору трочланог већа истог суда и пре достављања те одлуке већа, осуђеном.

Свако решење о извршењу, увек када се мења начин извршења, мора се уредно доставити осуђеном. То, с обзиром на познате проблеме са доставом, може потрошити велико време у оквиру преклузивног рока за извршење прекршајних санкција и тиме довести до застаре у извршењу.

Члан 318. Закона одређује средства принудне наплате. Средства су: пренос новчаних средстава са рачуна кажњеног лица; извршење на заради и другим сталним новчаним примањима кажњеног лица; попис, процена и продаја покретних и непокретности ствари у својини кажњеног лица. Предмети на којима се спроводи принудна наплата су ствари права на којима се може спровести извршење.

Средства којима се врши принудна наплата новчаних казни, трошкова поступка и осталих новчаних износа, као и предмете над којима се принудна наплата има спровести одређује суд решењем о извршењу из члана 315. став 1. Закона.

Члан 318. став 4. Закона прописује да се током спровођења решења о извршењу принудном наплатом, предметно решење може преиначити и одредити друго средство и предмет извршења.

У поступку принудне наплате прво се намирају трошкови поступка (члан 318 став 5. Закона), што је новина у поређењу са важећим Законом.

Члан 319. Закона регулише спровођење принудне наплате на средствима са рачуна кажњеног лица. По пријему правноснажног решења о извршењу, принудну наплату новчаних казни, трошкова поступка и осталих новчаних износа са рачуна кажњених лица који се воде код пословних банака спроводи орган за принудну наплату у складу са Законом о платном промету.

Орган за принудну наплату у складу са Законом о платном промету је Одељење за принудну наплату Народне Банке, које је надлежно за принудну наплату са рачуна свих клијената банака, без обзира да ли се ради о правним или физичким лицима (члан 47 и 48 Закона о платном промету. Надлежни орган за принудну наплату обавезан је да у року од тридесет дана од дана пријема решења о извршењу извести надлежни прекршајни суд о извршеној наплати или о разлозима неизвршења принудне наплате.

Члан 320. Закона уређује спровођење принудне наплате на заради и другим новчаним примањима кажњеног лица.

Члан 321. Закона регулише принудну наплату на покретним или непокретним стварима кажњеног лица. Закон као крајњу меру, у случају да није могуће извршити принудну наплату на други начин, предвиђа да суд може одлучити да се принудна наплата спроведе на покретним или непокретним стварима кажњеног физичког лица, предузетника или одговорног лица.

Прекршајни суд који је донео одлуку, доставиће своје решење о извршењу стварно и месно надлежном суду у складу са законом којим се уређује извршење и обезбеђење, како би исти спровео поступак принудне наплате пописом, проценом и продајом покретних односно непокретних ствари кажњеног лица.

Редослед наплате неплаћене новчане казне би по Закону могао бити:

- 1. Принудна наплата над средствима са рачуна кажњеног лица или принудна наплата на заради и другим новчаним примањима кажњеног лица** јер изречену новчану казну треба наплатити ако је таква казна одређена. Тек ако то није могуће (по пријему извештаја Одељења за принудну наплату Народне Банке или извештаја исплатиоца зараде или других новчаних примања осуђеног) треба одредити друге видове замене неплаћене новчане казне, ценећи разлоге целисходности и ефикасности у сваком конкретном случају и поштујући принцип пропорционалности - одредити блажу казну – санкцију по врсти ако се њом постиже сврха кажњавања.
- 2. Замена неплаћене новчане казне радом у јавном интересу**, под условом да се тај рад, како је дефинисано, не обавља под принудом, што претпоставља:

– да је окривљени дао сагласност за обављање таквог рада (путем писане изјаве након пријема решења о извршењу или пак путем писмене изјаве дате поверенику, по позиву повереника коме је достављено решење о извршењу, што би за случај одбијања рада од стране осуђеног, о чему би повереник обавестио суд, захтевало доношење новог решења о извршењу, што све захтева протек временског периода у оквиру рока за извршење казне; или

– да је окривљени у прекршајном поступку предложио или захтевао да се неплаћена казна замени у рад у јавном интересу (тада је његова изјава садржана у записнику о саслушању окривљеног у коме се нпр. уноси „за случај да дође до кажњавања новчаном казном за предметни прекршај, те немогућности плаћања новчане казне, окривљени изјављује да је спреман да обавља друштвено-користан рад и предлаже да му се замена неплаћене новчане казне изврши радом у јавном интересу” или на посебном поднеску окривљеног, у списима предмета. Било би добро да се окривљени изјасни и о броју телефона путем кога се може контактирати, и да се исти достави поверенику за извршење казне рада у јавном интересу, ради лакше комуникације).

3. Тек потом би се требала одредити замену неплаћене новчане казне, казном затвора, као најтежом санкцијом по врсти.

4. У сваком случају, тек на крају, све што се није могло наплатити или заменити у извршењу на претходно побројане начине, наплатиће се опет принудном наплатом, али овај пут на покретним или непокретним стварима кажњеног лица, као крајњом мером према осуђеном.

Према члану 41. став 8. Закона: „На замену неплаћене новчане казне сходно се примењују одредбе закона који прописује извршење кривичних санкција.“ Истовремено, члан 310. прописује сходну примену Закона о извршењу кривичних санкција (у даљем тексту ЗИКС), на извршење казне затвора, неплаћене новчане казне која се замењује казном затвора, рад у јавном интересу, заштитне мере и васпитне мере, ако Законом није другачије одређено.

Новчана казна изречена због учињеног прекршаја или непоштовања суда, према члану 309. Закона извршава се на основу Закона о прекршајима, док се замена неплаћене новчане казне казном затвора или казном рада у јавном интересу извршава сходном применом Закона о извршењу кривичних санкција, ако Законом није другачије одређено.

Члан 180а ЗИКС-а прописује да ће се његове одредбе, којима се уређује извршење новчане казне изречене за кривично дело сходно примењивати и на извршење новчане казне изречене за привредни преступ и прекршај, ако законом није другачије одређено а према члану 214. ЗИКС-а исто важи и за изречену казну затвора.

7. Замена неплаћене новчане казне казном рада у јавном интересу

Казна рада у јавном интересу, према члану 38. Закона, представља неплаћени рад у корист друштва који се не обавља под принудом, којим се не вређа људско достојанство и не остварује профит. Исти се не врши у циљу стицања добити и бесплатан је. Изрицањем казне рада у јавном интересу избегавају се лоши ефекти краткотрајног затворског кажњавања. Предвиђа је и претходни Закон о прекршајима, који је још увек у примени, а од 2006. године и КЗ, као нову алтернативну санкцију.

Члан 52. КЗ-а предвиђа да се казна рада у јавном интересу може изрећи за кривична дела за која је прописан затвор до 3 године или новчана казна. Закон о прекршајима и даље не садржи сличну одредбу, већ члан 35. Закона предвиђа да се казна рада у јавном интересу може прописати законом или уредбом, односно одлуком скупштине аутономне покрајине, скупштине општине или скупштине града.

Ниједан од поменутих органа надлежних за прописивање прекршајне казне рада у јавном интересу, за ових скоро осам година од када је претходни Закон о прекршајима предвидео поменућу казну својим одредбама, није предвидео казну рада у јавном интересу ни као главну ни као споредну у пропису о прекршају, те се иста још увек не може изрицати. Мишљење је аутора да би било пожељно да Закон о прекршајима садржи одредбу сличну одредби члана 52. КЗ-а, којом би изричито прописао казне за прекршаје за које се може у алтернативи изрећи рад у јавном интересу. С обзиром да такве одредбе у Закону

нема, треба у посебним прописима о прекршајима предвидети казну рада у јавном интересу као санкцију.

Досада се казна рада у јавном интересу одређивала у прекршајном поступку само за случај замене неплаћене новчане казне, и то у малом броју случајева јер није било могуће извршење ове казне.

У јуну 2013. године први пут је извршена казна рада у јавном интересу, одређена као замена неплаћеној новчаној казни изреченој за прекршај, као резултат пројекта „Примена алтернативних санкција у прекршајном поступку“, реализованог уз помоћ „УСАИД-а“ и Пилот пројекта за извршење казне рада у јавном интересу који се спроводи уз помоћ „ЈРГА“ пројекта.

Такође, треба напоменути да је цео систем алтернативних санкција требао да почне да се примењује прво за прекршаје, као лакша кажњива дела, а тек потом да се примењује за кривична дела, као тежа, што код нас није био случај.

Члан 180а ЗИКС-а предвиђа своју сходну примену за новчане казне изречене за прекршај. Исти Закон у глави V предвиђа начин извршења казне рада у јавном интересу, који је ближе уређен Правилником о извршењу казне рада у јавном интересу (у даљем тексту: Правилник), за који се очекује да ће се примењивати и за извршење казне рада у јавном интересу одређене и за прекршаје.

Према члану 38. Закона, рад у јавном интересу не може трајати краће од 20 часова ни дуже од 360 часова.

Приликом изрицања рада у јавном интересу, суд ће имати у виду врсту извршеног прекршаја, узраст, физичку и радну способност, психичка својства, образовање, склоности и друге посебне околности које се одnose на личност учиниоца.

Ако кажњено лице не обави део или све часове изречене казне рада у јавном интересу, суд ће ову казну заменити казном затвора тако што ће за сваких започетих осам часова рада у јавном интересу одредити један дан затвора.

Поступак извршења казне рада у јавном интересу покреће суд који је одлучивао у првом степену, тако што извршну одлуку, а то је решење о извршењу којим суд одређује да ће се неплаћена новчана казна заменити у казну рада у јавном интересу, са подацима о личности осуђе-

ног, прибављеним током поступка, у року од три дана од наступања извршности, доставља Одељењу за третман и алтернативне санкције, Управа за извршење кривичних санкција Министарства правде Републике Србије, Београд, Ул. Немањина бр.22-24. Поменуто Одељење организује, спроводи и надзире рад у јавном интересу. Новина је да суд доноси поменуто решење о извршењу а по претходном Закону о прекршајима, који је у примени, довољно је да се поменутом Одељењу достави допис са приложеном правноснажном пресудом, за покретање поступка извршења казне рада у јавном интересу.

Повереник је надлежан за извршење рада, а одређује га директор Управе у року од 8 дана од пријема извршне пресуде. Повереник је државни службеник, који има стручно звање педагога, психолога, андрагога, социјалног радника, као и одговарајуће радно искуство.

Рад се обавља на начин којим се осуђеном и његовој породици гарантује поштовање људског достојанства, основних права и слобода приватности. Забрањује се дискриминација због расе, боје коже, пола, језика, вере, политичког или другог опредељења, националног или социјалног порекла, имовног стања, рођења, образовања, друштвеног положаја или другог личног својства.

По пријему судске одлуке, Повереник обавља разговор са осуђеним, процењује његову личност, склоности, и евентуалне проблеме који могу да настану у раду. Након тога прави програм на који ће начин казна бити реализована. Затим Повереник одређује почетак, место, врсту и обим рада, име и презиме представника послодавца који непосредно **прати рад** осуђеног и рок завршетка рада у јавном интересу. Обављање рада се утврђује према роковима утврђеним судском одлуком, личним карактеристикама осуђеног, социјалним приликама, здравственом стању, способностима, стеченим знањима, стручношћу и другим околностима. Осуђени потписује изјаву да је упознат са радом у јавном интересу, а Повереник упознаје осуђеног са сврхом обављања рада, његовим обавезама и последицама неиспуњења обавеза.

Повереник лично упознаје осуђеног са представником послодавца, коме да је податке о осуђеном, неопходне за обављање рада, али не и податке који су у вези са извршеним кривичним делом и личним или породичним приликама осуђеног. Повереник је у непосредном контакту са осуђеним најмање једном месечно а по потреби и чешће, а дужан је да проверава испуњење обавеза осуђеног.

Осуђени је дужан да обави рад у предвиђеном року и има право увида у досије извршења рада. Ако је оправдано спречен да обавља рад, осуђени је дужан да о томе у року од 24 сата обавести повереника и представника послодавца.

Предвиђено је Правилником да повереник о реализацији рада, најмање два пута обавештава суд и одељење, и предлаже измене програма извршења. Повереник може предложити суду да дужину изречене казне рада умањи за једну четвртину (Члан 183. став 3. ЗИКС), међутим, судија прекршајног суда не располаже одредбом Закона која би му дала могућност – директан основ да то и прихвати. За разлику и од новог ЗОП-а, кривични законик изричито предвиђа одредбу по којој је поменуто умањење могуће. С обзиром да умањење рада, као подстицајна могућност за кажњеног, није уопште прописана Законом, па није „ни другачије прописана“ (Члан 310 ЗОП), могуће је и тумачење да се и осуђеном за прекршај може умањити казна рада у јавном интересу до једне четвртине, на предлог повереника, по принципу да се све што није забрањено, сматра дозвољеним. У сваком случају, било би боље да Закон садржи прецизнију и јаснију одредбу, као КЗ, како у пракси не би било дилема.

Ова казна је засада почела у мањем обиму да се реализује у Београду, а очекује се да њена већа реализација почне и у другим градовима.

Рад у јавном интересу обавља се код правног лица – послодавца који се бави пословима од јавног интереса, а нарочито хуманитарним, здравственим, еколошким или комуналним делатностима.

На основу сталног јавног конкурса за заинтересоване послодавце или непосредне сарадње са државним органима и организацијама, Министарство правде закључује уговор о сарадњи са изабраним послодавцем о обављању рада. Уговором се посебно дефинише опис и обим послова и место обављања рада. На основу поменутог уговора о сарадњи закључују се појединачни уговори између директора Управе за извршење заводских санкција и послодавца за сваког осуђеног, којим се посебно регулишу њихови међусобни односи у вези са обављањем рада у јавном интересу, а посебно накнада штете ако осуђено лице или треће лице претрпи штету на раду или у вези са радом.

Послодавац је у обавези да распореди осуђеног на одговарајуће послове којим се не угрожава његово здравље, да одреди представни-

ка који ће пратити рад осуђеног и о томе извештавати повереника, да примењује опште прописе који се односе на услове рада, одморе, безбедност и здравље на раду. Послодавац остварује право на накнаду штете проузроковане радом у складу са општим прописима.

Представник послодавца обавештава Повереника уколико осуђени не испуњава своје радне обавезе или их грубо занемарује (касни, неоправдано одсуствује, напушта рад, намерно доводи себе у стање умањене радне способности-конзумира алкохол, намерно оштећује средства рада, непоштује организацију и начин рада ни друге запослене и кориснике рада). У том случају послодавац може раскинути појединачни уговор, уколико осуђени настави да грубо занемарује своје обавезе. Повереник ће обавити разговор са осуђеним, упозорити га на последице, а ако настави обавестиће суд, који ће одредити други вид извршења новчане казне која није плаћена у предвиђеном року (нпр. принудну наплату новчане казне или казну затвора).

8. Замена неплаћене новчане казне казном затвора

Замена неплаћене новчане казне казном затвора врши се по процедури по којој се извршава и изречена казна затвора, с тим што члан 315. Закона прописује да ако кажњено лице исплати новчану казну у целости, извршење казне затвора ће се обуставити ако је започето.

Чланом 41. ст. 5. Закона прописано је *„Уколико је извршење казне започето а кажњено лице исплати остатак изречене новчане казне, обуставиће се извршење казне затвора и рада у јавном интересу“*.

Члан 178. ЗИКС-а прописује да ако осуђени плати само део новчане казне, суд ће остатак казне сразмерно заменити казном затвора, а ако осуђени исплати остатак новчане казне, извршење казне затвора ће се обуставити, на основу одлуке суда.

Треба истаћи да осуђени коме је неплаћена новчана казна замењена казном затвора има исти положај, приликом извршења затворске казне, као и да му је изречена затворска казна пресудом.

Извршење казне затвора спроводи се по одредбама ЗИКС-а (члан 214 до члана 231) на које упућује члан 310 Закона.

Кажњени за прекршај се распоређује, на извршење казне затвора у посебном одељењу завода, одвојено од осуђених, а кажњена жена распоређује се на извршење казне затвора у казнено-поправном заводу за жене (КПЗ Пожаревац), такође одвојено од осуђених жена. Као и кажњени за кривична дела, малолетни кажњени за прекршај, одвајају се од пунолетних.

Странци се распоређују према седишту прекршајног суда који их упућује на издржавање казне затвора.

За упућивање кажњеног, које се врши у складу са распоредним актом министра надлежног за правосуђе, надлежан је прекршајни суд који је донео првостепену пресуду, односно прекршајни суд надлежан према пребивалишту или боравку кажњеног у време извршења решења.

Након што је утврђена правноснажност и извршност пресуде и достављено решење о извршењу замене неплаћене новчане казне у казну затвора кажњеном, истом се писмено налаже (упућује позив - налог) да се у року од осам (а најдуже петнаест) дана јави на издржавање казне затвора.

Надлежни прекршајни суд обавештава завод о датуму када кажњени треба да се јави на издржавање казне, а потом завод извештава надлежни прекршајни суд да ли се кажњени јавио у завод на издржавање казне.

Ако се кажњени који је уредно позван не јави у завод, прекршајни суд наређује његово довођење, а ако се кажњени крије или је у бекству, прекршајни суд наређује издавање потернице.

Према још увек важећем ЗОП-у, кажњени се јавља у просторије прекршајног суда, одакле се уз посебан налог за пријем у затвор упућује да се добровољно јави на издржавање казне затвора. Уколико се кажњени не јави у затвор, ако јеу бекству, или се крије, прекршајни суд ће издати наредбу за његово принудно довођење, односно наредити надлежној Полицијској управи издавање потернице.

Као почетак издржавања казне затвора рачуна се дан када се кажњени добровољно јавио у затвор на издржавање казне, односно када је лишен слободе.

Чланом 218. ЗИКС-а одређено је да се као први дан затвора рачуна онај дан, када се кажњени добровољно јавио у затвор, односно дан када је

лишен слободе. Кажњени се према члану 231. ЗИКС-а отпушта онога дана када му је истекла казна затвора, што значи, истог, а не следећег дана. Када последњи дан затвора пада у суботу, недељу или државни празник кажњени се отпушта из затвора претходног дана. Поступајући судија одређује дан ступања на издржавање казне затвора и дан када ће кажњени бити отпуштен из затвора. Уколико услед неких околности (нпр. кажњени се касније јавио на издржавање казне и сл.) настане накнадна промена у односу на дане означене у налогу за пријем у казнено - поправну установу, у којој се извршава затвор, судија треба да достави нови налог у затвор.

Треба додати да се у изречену казну затвора, према члану 47. Закона, увек урачунава и време задржавања кажњеног. Задржавање (у притвору) дужи од 12 часова, а краће од 24 часа, рачуна се као један дан издржаног затвора и улази у обрачун броја дана, тако што се за један дан смањује број дана који осуђеном преостаје да издржи у затвору, а што се прецизира налогом. Поменуто задржавање се рачуна и у 1000 динара новчане казне или 8 сати рада у јавном интересу.

У случају извршења пресуде пре правноснажности, осуђени коме је изречена новчана казна замењена казном затвора, одмах, односно истог дана се упућује на издржавање казне затвора, пре него што је пресуда постала правноснажна. Пре доношења решења о извршењу, односно замене неплаћене новчане казне у казну затвора, аутор рада је мишљења да и у овом случају треба забележити и исказ окривљеног да у току дана не може или неће да плати новчану казну, па тек потом одлучивати о замени исте.

Завод надокнађује осуђеном трошкове превоза јавним саобраћајем од пребивалишта, односно боравишта до седишта завода, док трошкове довођења у завод сноси осуђени, према члану 47 ЗИКС.

Према члану 171. ЗИКС-а, трошкове превоза отпуштеног лица од завода до места пребивалишта, односно боравишта сноси завод, а отпуштеном странцу плаћају се трошкови превоза до граничног прелаза.

Извршење казне затвора изречене за прекршај може се одложити из истих разлога као и извршење казне затвора изречене за кривично дело.

Кажњеној жени у шестом месецу трудноће и кажњеној мајци која има дете млађе од једне године извршење казне се одлаже док дете не на-

врши једну годину, а кажњеном који је оболео од тешке акутне болести – све док болест траје. За оцену тешке акутне болести треба обратити пажњу на актуелност лекарске документације, која би требала да садржи и налаз лекара специјалисте, као и имати у виду да ће се одлагање увек одобрити ако се ради о тешкој акутној болести или тешкој хроничној болести, где је стање осуђеног знатно погоршано, а не постоје услови за лечење у заводу или Специјалној затворској болници.

У осталим случајевима одлагање извршења казне траје најдуже 60 дана.

Молбу за одлагање почетка извршења казне затвора (одређене и као замене неплаћеној новчаној казни) подноси кажњени, у року од три дана од пријема налога за издржавање казне и у њој се наводе разлози за одлагање, прилажу се докази који разлоге потврђују и назначава време за које се одлагање тражи.

Ако је тешка акутна болест кажњеног или смрт његовог брачног друга, детета, усвојеника, родитеља или усвојитеља уследила после истека рока од три дана, молба се може поднети до дана када кажњени треба да се јави на издржавање казне.

Молба за одлагање подноси се председнику прекршајног суда који је донео првостепену пресуду.

Када уз молбу нису приложени докази, председник прекршајног суда налаже кажњеном да их достави у року од осам дана и упозорава га да ће се у супротном молба одбацити.

Поводом молбе председник прекршајног суда дужан је да донесе решење у року од три дана од пријема молбе а неблаговремену молбу, молбу коју је поднело неовлашћено лице и молбу уз коју нису приложени докази, (након претходног упозорења да исте доставе у року од 8 дана), председник суда ће одбацити.

Председник суда доноси и решење о одбацивању молбе; решење о одбијању молбе, ако је молба неоснована или решење о одлагању почетка издржавања казне затвора, ако је молба усвојена.

Разлози и трајање одлагања казне затвора таксативно су набројани у члану 48. ЗИКС-а. Почетак одлагања извршења казне затвора сматра се дан када је донето решење о одлагању.

Кажњени може против првостепеног решења, у року од три дана изјавити жалбу председнику Вишег прекршајног суда, који је дужан да о жалби одлучи у року од три дана од њеног пријема.

Први пут упућена молба за одлагање, задржава извршење казне до правноснажности решења о молби.

Председник прекршајног суда који приликом одбијања други пут поднете молбе утврди да се право на молбу злоупотребљава, одлучиће да жалба не задржава извршење казне.

Председник прекршајног суда опозива одлагање извршења казне ако накнадно утврди да нису постојали или су престали разлози због којих је одлагање одобрио или кажњени одлагање користи противно одобреној сврси.

Ако је одобрено одлагање кажњеној трудници, а дете се роди мртво, одлагање се обуставља кад истекне два месеца од порођаја, а ако је дете умрло после порођаја, одлагање се обуставља кад истекне два месеца од смрти детета.

Када је одлагање одобрено кажњеној мајци детета млађег од једне године, а дете умре, одлагање се обуставља после истека два месеца од смрти детета.

Против решења о опозиву и обустави одлагања извршења казне затвора, кажњени има право жалбе која одлаже извршење решења, под истим условима као против решења којим је одлучено о молби за одлагање.

Изузетно, на молбу кажњеног, директор Управе може из оправданих разлога одобрити прекид извршења казне затвора, који траје до његовог излечења, а најдуже десет дана.

На прекид извршења казне затвора изречене за прекршај сходно се примењују одредбе ЗИКС-а, којима се уређује прекид извршења казне затвора изречене за кривично дело.

9. Извршење пре правноснажности и напомене о јемству

Од општег правила да се одлуке извршавају кад постану правоснажне, извршне и када за њихово извршење нема законских сметњи нови Закон, као и претходни Закон о прекршајима, предвиђа изузетак - извршење пре правноснажности, прописано у члану 308. Овај изузетак се односи и на прекршаје за које се издају прекршајни налози сагласночлану 178 ставу 3 Закона.

Према члану 308. Закона:

„Осуђујућа пресуда се може извршити и пре њене правноснажности у следећим случајевима:

- 1. ако окривљени не може да докаже свој идентитет или нема пребивалиште, или не живи на адреси на којој је пријављен, или ако има пребивалиште у иностранству или ако одлази у иностранство ради боравка, а суд нађе да постоји основана сумња да ће окривљени избећи извршење изречене санкције;*
- 2. ако је окривљени кажњен за тежи прекршај из области јавног реда и мира, безбедности јавног саобраћаја или тежи прекршај којим се угрожава живот или здравље људи или ако то захтевају интереси опште безбедности или сигурности робног и финансијског промета или разлози морала или је кажњен за прекршај од којег могу настати теже последице, а постоји основана сумња да ће наставити са вршењем прекршаја, поновити прекршај или да ће избећи извршење изречене санкције.*

У случајевима из става 1. овог члана суд ће у пресуди одредити да окривљени и пре правноснажности пресуде приступи њеном извршењу.

Ако окривљени изјави жалбу против пресуде којом је одређено извршење пресуде пре њене правноснажности, суд је дужан да жалбу са списом предмета достави другостепеном прекршајном суду у року од 24 часа, рачунајући од часа када је жалбу примио, а другостепени прекршајни суд дужан је да о жалби одлучи и своју пресуду достави суду у року од 48 часова рачунајући од часа пријема списка предмета.

На пресуду из става 1. овог члана подносилац захтева може изјавити жалбу у року од 48 часова рачунајући од часа пријема пресуде.”

Овом одредбом рок за жалбу подносиоца захтева је скраћен са садашњих осам дана на 48 часова, што подразумева да доставница о уручењу подносиоцу захтева осуђујуће пресуде која се извршава пре правноснажности, мора поред датума садржати и време - час када је извршено уручење. Надаље, у овим предметима је битно бележити све процесне радње временски и у сатима, јер и оне захтевају хитно поступање, имајући у виду да су и за њих Законом прописани краћи рокови.

За а разлику од претходног Закона о прекршајима, који предвиђа да се само казна извршава пре правоснажности, нови Закон предвиђа да ће суд „у пресуди одредити да окривљени и пре правноснажности пресуде приступи њеном извршењу“. На тај начин нови Закон проширује примену извршења пре правноснажности на извршење и осталих одлука из пресуде које се односе на трошкове поступка и друге изречене санкције.

Више деценија до сада закони о прекршајима су прописивали да се заштитне мере извршавају тек по правноснажности одлуке којом су одређене.

Одређивањем извршења на начин прописан чланом 308. Закона очекује се брже извршење пресуда.

Мишљење је аутора да би требало више користити међународну правну помоћ у прекршајном поступку према странцима, с обзиром да је све више захтева из страних држава за уручењем писмена везаних за наплату новчаних казни за прекршаје које су наши држављани учинили у иностранству, те треба, бар по принципу реципроцитета да инсистирамо на стварању такве праксе и за прекршаје учињене на територији Републике Србије.

Треба имати у виду, како пракса показује, да се путем међународне правне помоћи може захтевати уручење писмена, али да се принудно не извршавају новчане казне.

Овом приликом треба подсетити и на Правни став Вишег прекршајног суда заузет у Београду на седници свих судија 25.03. 2011. године, према коме је „рок за отклањање недостатака“ по неуредном захтеву за покретање прекршајног поступка, „код предмета који се решавају по члану 294 став 1 Закона о прекршајима тај рок мора бити - одмах“. Чланом 294. претходног Закона о прекршајима и чланом 308. Закона регулисано је извршење осуђујућих пресуда пре правноснажности.

Из члана 308. став 2. Закона произилази да, као и до сада, жалба не одлаже извршење пресуде донете на основу члана 308. Закона.

Треба истаћи да би сам захтев за покретање прекршајног поступка требао да садржи предлог подносиоца за примену члана 308. Закона и образложење тог предлога.

Велики је број прекршаја за које је прописана казна затвора, као искључиво примењива казна или је прописана алтернативно са новчаном казном. Према члану 128. Закона, подносиоци захтева за покретање прекршајног поступка су дужни да обавесте јавног тужиоца да је поднет захтев за покретање поступка, а јавни тужилац има обавезу да писмено извести подносиоце захтева (а не суд који је примио захтев) да ли је одлучио да преузме гоњење. Мишљење је аутора да је пожељно да се пре подношења захтева суду зна ко заступа пред судом такав захтев. Истовремено то отвара дилему да ли у предметима у којима је могуће извршити пресуду пре правноснажности, за случај да дође до кажњавања, треба уопште покретати прекршајни поступак, уколико уз захтев за покретање прекршајног поступка, већ није приложено писмено изјашњење јавног тужиоца о одлуци да ли преузима гоњење. Мишљење је аутора да би у таквим ситуацијама било неопходно да се пре покретања прекршајног поступка зна ко заступа захтев, због хитности поступка и хитне обавезе прибављања и обезбеђења доказа (обезбеђење присуства очевидаца догађаја, овлашћеног службеног лица које је нпр. вршило увиђај саобраћајне незгоде), како не би долазило до недоумица.

Рад судија прекршајног суда у случајевима када се приводе лица у судодвија се под посебним отежаним условима и захтева хитност у вођењу поступка уз спровођење целокупног доказног поступка, а најчешће доводи до извршење казне одмах - пре правоснажности пресуде. Сложаност поступка често изискује хитно ангажовање преводиоца и вештака у поступку, чије присуство је често тешко обезбедити. За ове предмете важе и законом прописани краћи жалбени рокови, што додатно указује да су у питању специфични предмети, који су у преко 95% случајева извршни одмах, сходно члану 294. претходног Закона о прекршајима, који је још увек у примени.

Такође, треба имати у виду да се према досадашњој прекршајној пракси, решење о замени новчане казне, казном затвора, у случају када је новчана казна изречена пресудом донетом на основу члана 294. прет-

ходног Закона о прекршајима, која се извршава пре правноснажности, такође извршава пре правноснажности поменутог решења и осуђени се истог дана када је донета поменута пресуда, а након што му је уручено решење о замени новчане казне, упућује и спроводи на издржавање казне затвора.

Треба напоменути да јемство у прекршајном поступку у смислу члана 194. Закона, губи карактер средства за обезбеђење присуства окривљеног у поступку (што је превасходни циљ овог правног института) и постаје начин обезбеђења наплате штете, трошкова и казне, па чак и заштитне мере. Према члану 198 став 5. Закона, ако странац не приступи извршењу заштитне мере нпр. забране управљања моторним возилом, задржаће му се јемство. Такође, хитност поступка према странцима у прекршајном поступку, с обзиром на могућности дате чланом 196. Закона, у великој мери онемогућава или бар не оправдава спровођење поступка за одређивање јемства, па се поставља између осталог и питање могућности хитног одлучивања по жалби изјављеној нпр. на решење о одређивању јемства у којој се напада истакнута висина имовинско-правног захтева оштећеног, која може бити произвољно висока а мора се укључити у висину износа јемства коју одређује суд, итд.

Закон изричито предвиђа да ће се јемство вратити у случају окончања поступка правноснажном ослобађајућом пресудом, што је новина.

У оквиру наслова „Лица која немају пребивалиште на територији Републике Србије” Закон у члану 178. прописује:

„Учиниоцу прекршаја којине може да докаже свој идентитет или нема пребивалиште, или не живи на адреси на којој је пријављен, или ако има пребивалиште у иностранству или ако одлази у иностранство ради боравка, а коме је издат прекршајни налог у радно време банке или поште, наложиће се да изречену казну уплати одмах преко банке или поште.

Уколико је учиниоцу прекршаја издат прекршајни налог ван радног времена банке или поште или ако је прекршај учињен ван насељеног места, новчана казна ће му се наплатити на лицу места уз издавање потврде у којој је наведен и износ поштарине који је учинилац прекршаја дужан да плати на лицу места, а овлашћени службеник ће првог наредног радног дана уплатити новац преко поште“.

Претпостављам да ће се поменута уплата овлашћеног службеника прихватити и уколико је иста учињена преко банке, а не само преко поште.

Даље: „Ако учинилац прекршаја не плати новчану казну, сматраће се да је поднео захтев за судско одлучивање и одмах ће се довести пред надлежни суд. Уколико није могуће учиниоца прекршаја одмах довести пред суд, тада представник овлашћеног органа може предузети мере из члана 199. став 1. овог закона.”

Мере из члана 199. став 1. Закона односе се на задржавање путне исправе или другог идентификационог документа окривљеног, уз потврду, до извршења пресуде.

Члан 178. став 3. Закона указује да се за случај неплаћања новчане казне одмах по издатом прекршајном налогу, води прекршајни поступак, који захтева хитност и који се може окончати осуђујућом пресудом, која се извршава пре правноснажности на основу члана 308. Закона.

Треба истаћи да одредба члана 178. став 3. Закона, која гласи: *„Ако учинилац прекршаја не плати новчану казну, сматраће се да је поднео захтев за судско одлучивање и одмах ће се довести пред надлежни суд.”* указује, с обзиром да мало странаца говори српски језик, да постоји могућност да због језичке баријере такви странци буду доведени пред суд, где ће им се тек по покретању прекршајног поступка, уз ангажовање преводиоца, указати на прекршај за који се терете и да ће вероватно многи од њих хтети да одмах плате новчану казну по издатом прекршајном налогу, а с обзиром на члан 174. став 7 Закона неће имати могућности да плате половину изречене казне, односно исти ће бити принуђени да новчану казну из прекршајног налога плате у целости, као и трошкове прекршајног поступка. Члан 174. став 7. Закона гласи: *„Ако суд утврди да је окривљени који је захтевао судско одлучивање одговоран за прекршај, својом одлуком ће га обавезати да новчану казну из прекршајног налога плати у пуном износу као и да надокнади судске трошкове.”* Из поменуте одредбе произилази обавеза суда да у пресуди за прекршај за који је издат прекршајни налог може одредити новчану казну само у пуном износу који је одређен прекршајним налогом, а прекршајни суд нема могућности ублажавања казне за прекршаје за које се издаје прекршајни налог. Ствар се додатно компликује уколико је једном окривљеном истовремено издато више прекршајних налога (погрешно паркирање, коришћење телефона у возњи, излазак из возила приликом контроле, без одобрења службеног лица поли-

ције, напрсло предње ветробранско стакло , итд.), што за неке странце из држава из окружења може представљати значајан новчани износ којим исти не располажу или им је је потребно време да га прибаве. Нема законског ограничења за број прекршајних налога који се истом лицу могу одједном издати. Такође нема могућности примене члана 43. Закона о ублажавању казне коју би судија одредио пресудом која би се извршавала пре правноснажности, с обзиром да се ради о новчаним казнама одређеним за прекршаје за које се издају прекршајни налози, иако се збирно ради о значајном износу који треба одмах исплатити.

Члан 178 став 1. тачка 3. Закона упућује на нужност плаћања новчане казне по издатом прекршајном налогу одмах по издавању истог, и представља изузетак од рока за плаћање од осам дана предвиђеног у члану 171. став 1. тачка 1 Закона. Дакле, члан 178 став 1. тачка 3 прописује да прекршајни налог мора да садржи поукуи упозорење да се лице против кога је издат прекршајни налог ослобађа плаћања преосталог дела изречене новчане казне ако прихвати одговорност и у року од осам дана од дана пријема прекршајног налога плати половину изречене казне у складу са чланом 173. став 1. овог закона.

Сматрам да члан 171. Закона треба допунити и упозорењем за лица која су дужна да новчану казну по платном налогу исплате одмах, како не би долазило до неспоразума и несагласности између усменог налога овлашћеног службеног лица да плати одмах по платном налогу и писменог налога у урученом прекршајном налогу – да плати у року од осам дана.

Члан 178. став 3, не предвиђа да је нужно потписивање прекршајног налога од стране лица према коме је издат прекршајни налог. Не потписивање прекршајног налога од стране лица коме је исти издат, представља такође изузетак у односу на одредбу члана 176. Закона који предвиђа да ће суд *„решењем одбацити неблаговремен или непотписан захтев за судско одлучивање.“* Према члану 178. став 3. Закона, само неплаћање новчане казне прописане прекршајним налогом, тај непотписан налог претвара у захтев за судско одлучивање.

Сматрам да члан 178. став 3. и став 4. Закона као и члан 308. Закона који се односи на извршење пресуде пре правноснажности изузетно рестриктивно треба тумачити. Став 3 и став 4 члана 178 представљају новинеу Закону.Оправданост њиховог постојања ће се видети у пракси.

Чињеница је да до сада није било решења за ефикасну наплату „мандатних“ казни (казни прописаних у фиксном новчаном износу) издатих странцима. То би се можда могло решити јединственим регистром неплаћених казни, који је доступан на границама Србије службеницима који врше контролу на граници и путем кога би се према странцу који није платио раније изречену новчану казну могла предузети заплена ствари које су се код њега затекле, ради принудне наплате. У савременијим упоредно правним системима, не извршава се казна затвора као замена за неплаћене новчане казне, већ се обезбеђује и хотелски смештај нпр. возача аутобуса и путника, због саобраћајног прекршаја и возачу се задржавају документа и задржава возило, до плаћања новчане казне а наплаћују се и трошкови таквог извршења, колико износе.

Члан 199. Закон регулише судско задржавање личне исправе, које суд одређује на предлог подносиоца захтева или по службеној дужности, о чему се издаје потврда. Лична исправа може се задржати до извршења пресуде. Напомињем да према члану 190. Закона овлашћени полицијски службеник може осумњиченог задржати најдуже 24 сата, а према члану 192. Закона судско задржавање окривљеног не може трајати дуже од 24 часа.

Члан 199. Закона даје могућност окривљеном, након уручења пресуде, уплатница и потврде о задржавању докумената, да прибави новац и изврши уплату у пошти или банци, и тек неког следећег дана, по плаћању новчане казне приступи ради преузимања докумената.

У овој ситуацији постоји опасност да окривљеном нису задржана сва документа, на основу којих може да пређе границу, већ само нека од њих, које је пријавио да има код себе. Познато је да се државна граница може прећи без пасоша, само са личном картом. Такође је могуће и прибављање привременог путног листа, за прелазак границе. У сваком случају, за окривљеног је често поменуто повољније него боравак у затвору.

Примена члана 199. даје време окривљеном да прибави новац и плати казну (нарочито када је прекршај учињен у касним вечерњим сатима) али истовремено у потпуности не гарантује да ће се исти вратити да преузме задржана лична документа и плати казну.

Посебан проблем код извршења одлука пре правноснажности, које се по правилу извршавају – одмах, истог дана, представља, према садашњем стању, немогућност извршења у кратком року казне рада у

јавном интересу или принудне наплате новчане казне, те изгледа да једино за случај неплаћања изречене новчане казне од извршивих законских могућности према Закону, преостаје само замена затвором, што би посебно погађало кажњене са недовољно новца код себе. Истовремено, то би значило да суд при извршењу неплаћене новчане казне одмах примењује затвор, као тежу меру иако није ни покушао лакше мере, као што су принудна наплата или замена неплаћене новчане казне казном рада у јавном интересу.

Потребно је што пре пронаћи могућности да се у пракси за неплаћене новчане казне изречене у пресудама које се извршавају пре правноснажности, као прва опција покушава принудна наплата (уз веће ангажовање граничних органа контроле) а тек потом рад у јавном интересу или затвор.

Ефекте Закона сагледаваћемо кроз његову примену.

10. Закључак

Извршење новчане казне према Закону могуће је принудном наплатом или заменом неплаћене новчане казне, у казну затвора или казну рада у јавном интересу.

Суд у поступку извршења неплаћене новчане казне може мењати начин извршења исте. Ради ефикасности извршног поступка, поступајући судија би увек требао да покуша прво, принудну наплату над средствима са рачуна кажњеног лица или принудну наплату на заради и другим новчаним примањима кажњеног лица, па тек ако то није могуће одредити замену неплаћене новчане казне казном рада у јавном интересу или казном затвора, па тек на крају одредити принудну наплату на покретним или непокретним стварима кажњеног лица, као крајњом мером према осуђеном.

Једна од значајних новина Закона је да се целокупна неплаћена новчана казна изречена у прекршајном поступку може наплатити принудним путем за сва физичка лица. Према претходном Закону о прекршајима, који је још увек у примени, принудна наплата се врши само за професионалне војнике, правна лица и одговорна лица у правним лицима, а за остала физичка лица, само за износе веће од 60.000 динара.

У том погледу, прекршај представља специфично кажњиво дело, имајући у виду да за разлику од кривичних дела дозвољава принудну наплату неплаћене новчане казне. Новчане казне изречене у кривичном поступку, физичким лицима, не могу се наплатити принудним путем.

Значајне новинеу Закону односе се и на извршење пре правноснажности новчаних казни за прекршаје за које се издају прекршајни налози, а могуће је спровести извршење заштитних мерапре правноснажности.

Предметни рад о новом Закону о прекршајима указује на могућности које пружа текст новог Закона у односу на извршење најзначајније и најбројније санкције у прекршајном поступку – новчане казне, када се за случај неплаћања иста замењује казном затвора или казном рада у јавном интересу.

Релевантни прописи:

- (1) Закон о прекршајима, „Сл. гласник Републике Србије“, бр. 65/13.
- (2) Закон о прекршајима, „Сл. гласник Републике Србије“, бр. 101/05, 116/08 и 111/09.
- (3) Закон о извршењу кривичних санкција, „Сл. гласник Републике Србије“, бр. 85/2005, 72/2009 и 31/2011
- (4) Кривични законик, „Сл. гласник Републике Србије“, бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009 и 111/2009.
- (5) Правилник о извршењу казне рада у јавном интересу, „Сл. гласник Републике Србије“, бр. 20/2008 од 19.2.2008. године.
- (6) Законик о кривичном поступку, „Сл. гласник Републике Србије“, бр. 72/2011, 101/2011 и 121/2012.
- (7) Закон о платном промету, Сл. лист СРЈ бр. 3/02, 5/03, „Сл. гласник Републике Србије“, бр. 43/04, 62/06, 111/09 - др. закон, 31/11

Литература:

- (2) Др. Зоран Стојановић, „Кривично право, општи део“, Правна књига, 2010 год., Београд
- (3) Др. Александар Јакшић, „Грађанско процесно право“, Центар за издаваштво и информисање правног факултета, 2012 год.
- (4) Сунчица Савић, „Казна рада у јавном интересу“, Врховни касациони суд, Билтен, бр. 2/2012, стр. 295-313.

ЈЕДИНСТВЕНИ РЕГИСТРИ УСТАНОВЉЕНИ НОВИМ ЗАКОНОМ О ПРЕКРШАЈИМА

Новим Законом о прекршајима (Сл. Гласник Р.С., бр. 65/13) у правосудни систем Републике Србије уводе се јединствени регистри података о окривљеним лицима у прекршајном поступку, и то јединствени Регистар Санкција и јединствени Регистар новчаних казни и других новчаних износа.

1. Регистар санкција

Чланом 324 у ставу 1 прописано је да се јединствени регистар санкција састоји од централизоване електронске базе података, у којој се чувају и обрађују сви унети подаци.

Регистар се чува на централном електронском носачу података при министарству надлежном за послове правосуђа, које је такође одговорно за његово одржавање и чување.

Сваки прекршајни суд мора имати „руковаоца“ података у регистру кога именује председник тог прекршајног суда (члан 326). Руковаоци имају изричито прописана овлашћења и обавезе. Најпре, руковалац је задужен да се стара о законитом, систематичном и ажурном уносу, брисању и измени података у регистру. Његове обавезе се такође састоје у обезбеђењу увида у регистар овлашћеним лицима и издавању оверених извода из регистра као и потврда да лице није уписано у регистар. Такође, руковалац података у регистру обезбеђује чување и архивирање документације која представља основ за упис, брисање или измене података у регистру. Он предузима и друге радње неопходне за несметано и правилно ажурирање података у регистру у складу са законом.

Руковалац података у регистру санкција мора бити лице обучено за ову делатност, што захтева посебну едукацију истог, а из разлога што до сада није постојало лице које врши ажурирање податка из регистра о кажњеним лицима у прекршајним судовима, тако и из разлога што се ови подаци користе ради успостављања јединствене казнене политике која је једна од битних предиспозиција за успешно функционисање прекршајних судова. Подаци који се уписују у регистар одређени су чланом 327 новог Закона о прекршајима. Најпре, уписује се име, презиме и јединствени матични број кажњеног физичког лица, предузетника односно одговорног лица у правном лицу, а уколико се подаци односе на страног физичко лице, број путне исправе страног физичког лица. За предузетнике, додатно се уписује назив и седиште предузетничке „радње“. Уколико је пак кажњено правно лице у регистар се уноси назив, седиште, ПИБ и матични број правног лица. У вези са изреченом санкцијом као и евентуалном изреченом заштитном мером уписују се, правноснажна односно коначна одлука којом је изречена прекршајна санкција, правна квалификација учињеног прекршаја, врста и опис изречене прекршајне санкције, трајање изречене заштитне мере, као и прекршајни суд који је донео пресуду, односно орган који је издао прекршајни налог. Оно што ће знатно олакшати рад прекршајних судова (у погледу збирне и појединачне евиденције, и израде периодичних и годишњих извештаја) је уписивање прекршајног суда који је извршио упис и датум уписа.

Унос података из члана 327 новог Закона о прекршајима врши суд који је донео мериторну одлуку која је основ за унос, односно првостепени суд на чијем подручју је издат прекршајни налог који је основ за упис. Унос података у регистар санкција врши се одмах по наступању правноснажности односно коначности одлуке којом је изречена прекршајна санкција, о чему надлежни суд води рачуна по службеној дужности.

Издавалац прекршајног налога доставља надлежном прекршајном суду копију прекршајног налога са констатацијом коначности и забелешком да ли је новчана казна плаћена. Иста се доставља и у оним случајевима када је новчана казна благовремено плаћена од стране кажњеног лица, и то ради уписа у јединствени регистар санкција. Казна изречена прекршајним налогом свакако се уписује у регистар санкција, а уколико иста није плаћена, додатно се уписује и у регистар неплаћених новчаних казни и спроводи поступак извршења у складу са овим законом. Дакле, издавалац прекршајног налога је обавезан да одмах

по истеку рока од 8 дана од уручења прекршајног налога достави надлежном суду копију издатог прекршајног налога са констатацијом коначности и забелешком да ли је новчана казна плаћена.

Брисање података из прекршајног налога је радња којом се неко лице брише из регистра санкција и на тај начин се штити од могућих злоупотреба које би настале његовим трајним евидентирањем. Изречена санкција правном, односно физичком и одговорном лицу, као и предузетнику брише се из евиденције по службеној дужности ако кажњено лице у року од 4 (четири) године од дана правноснажности одлуке којом је изречена санкција не учини нови прекршај. Изузетно изречена опомена се брише у року од годину дана од правноснажности одлуке којом је изречена. Малолетном лицу брисаће се изречена казна малолетничког затвора у року од 2 (две) године од када је та казна извршена, застарела или опроштена, а под условом да не изврши нови прекршај. У односу на заштитну меру она остаје у прекршајној евиденцији док се не изврши или док не истекне рок застарелости извршења заштитне мере.

Чланом 330 регулисано је издавање података из регистра санкција. Ово је нарочито осетљиво питање коме је „радна група“ која се бавила радним текстом овог Закона посветила посебну пажњу. Разлози томе су могућност да се неки подаци нађу код лица – органа – установа које не би могле да дођу у посед ових података држећи се стриктно одредби „Закона о заштити података о личности“. Из тог разлога у ставу 1 члана 330 таксативно се набраја коме се могу дати подаци о кажњеним лицима из регистра санкција, и то само: другом суду, надлежном тужилаштву, полицији и органима инспекције, а у вези са кривичним поступком или поступком за прекршај који се води против лица које је раније било кажњено за прекршај, органима надлежним за извршење санкције за прекршај или надлежним органима који учествују у поступку брисања казне. На образложен захтев побројаних органа могу се дати подаци из регистра санкција за кажњено лице ако још трају одређене правне последице казне или заштитне мере и ако за то постоји оправдан интерес заснован на закону. Могућност давања ових података, како је то наведено у члану 330 став 2, када постоји „оправдан интерес заснован на закону“, потребно је стриктно тумачити у складу са „Законом о заштити података о личности“ како не би дошло до тога да се широким тумачењем овог члана учини нешто што би било у супротности са наведеним Законом.

Грађанима и правним лицима се на њихов захтев морају дати подаци о њиховом кажњавању за прекршај. Такође је важно нагласити да је чланом 330 став 4 регулисано да се од грађана и правних лица не може тражити да поднесу доказе да нису кажњавани за прекршај, осим ако је изричито предвиђено законом. На тај начин штити се њихово право на приватност у домену других закона. Уз захтев за издавање података из регистра санкција доставља се и доказ о уплати накнаде за тражену услугу. Накнаде за издавање података из регистра санкција прописује посебним актом министар за послове правосуђа.

Суштина овог регистра почива на изразито великом броју прекршајних санкција које се у току године изрекну грађанима Србије. До увођења овог јединственог регистра сваки прекршајни суд у Србији имао је свој регистар, ако га је имао, који није био с лакоћом доступан осталим судовима у Републици Србији. На тај начин долазило се до ситуација где за неко лице за које се води поступак пред прекршајним судом ван његовог пребивалишта или боравишта није постојало сазнање о његовим евентуалним раније изреченим прекршајним санкцијама. То је у много чему онемогућавало да се по окончању поступка изрекне адекватна санкција јер поступајућем суду није била доступна документација о ранијој некажњаваности или кажњаваности тог лица. Такође, постојеће евиденције из претходног периода нису биле у довољној мери ажурне да би се могле употребити у прекршајном поступку.

Оно што је можда још важније од горе наведеног је постизање ако не јединствене, приближно једнаке казнене политике у прекршајним судовима, а што је циљ не само прекршајних судова, већ целокупне казнене политике у држави, што би у многome значило да се приликом одмеравања казне узму у обзир сви фактори (укључујући и ранију кажњаваност) који утичу на одмеравање казне.

2. Регистар неплаћених новчаних казни и других новчаних износа

У глави XXXVI новог Закона о прекршајима уводи се још један регистар који се односи на неплаћене новчане казне и друге новчане износе и у директној је вези са јединственим регистром санкција. Сврха увођења овог регистра као посебног регистра је у првом реду унапређење извр-

шења прекршајних санкција са постизањем циља извесности кажњавања лица која су прекршила прекршајне прописе. Ово је све у циљу како посебне тако и опште превенције и онемогућавања калкулација са „прекршајном санкцијом“ где ће поједине санкције истом лицу бити извршене, а поједине не из разлога застарелости поступка извршења, што је до сада била честа пракса прекршајних судова како из објективних - екстерних разлога (недоступност окривљених, преоптерећеност органа и институција које се баве извршењем прекршајних санкција), тако и субјективних разлога (лоша техничка опремљеност прекршајних судова, кратки рокови извршења, неажурност референата извршења итд.).

Приликом писања овог поглавља радна група је водила рачуна о томе да употреби најбоља искуства иностране праксе, као и да не доведе у сукоб поједине регуле овог Закона са Уставом Републике Србије и Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама. Такође, водило се рачуна да прикупљање и унос података у регистар неплаћених новчаних казни, као и доступност тих података буде у складу са Законом о заштити података о личности.

Регистар новчаних казни представља централизовану електронску базу података у којој се чувају сви подаци унети у регистар. Све наплаћене новчане казне, трошкови поступка и други новчани износи који су изречени правноснажном и извршном одлуком суда или путем коначног и извршног прекршајног налога се уписују у регистар новчаних казни. О чувању и руковању подацима у регистру новчаних казни примењују се исте одредбе које се односе и на одредбе о регистру санкција, а у смислу да се регистар неплаћених новчаних казни чува на централном електронском носачу података при министарству надлежном за послове правосуђа које је одговорно за његово одржавање и чување, те да је оно дужно да предузме све техничке, кадровске и организационе мере заштите података у складу са утврђеним стандардима и поступцима. Председник прекршајног суда именује руковођа података у регистру чија су овлашћења и обавезе утврђене чланом 326 новог Закона о прекршајима.

У регистар новчаних казни уписују се следећи подаци: име и презиме и јединствени матични број кажњеног лица, предузетника односно одговорног лица у правном лицу, односно број путне исправе страног физичког лица које није у прописаном року у целости платило новчану казну или друге досуђене износе или није надокнадило досуђене

трошкове поступка. За кажњено правно лице уписују се назив, седиште, ПИБ и матични број, а за предузетника назив и седиште радње. Такође се уписује правноснажна, односно коначна одлука којом је изречена новчана обавеза. У регистар се уписује прекршајни суд који је донео одлуку односно орган који је издао прекршајни налог, дуговани износ и основ дуговања, као и датум доспећа обавезе плаћања. Поред свега горе наведеног у регистар се уписује и прекршајни суд који је извршио упис као и датум уписа.

У члану 332 став 2 нарочито се истиче значај неплаћене новчане казне и других досуђених новчаних износа и подвлачи да се они евидентирају и воде у регистру новчаних казни као дуг према Републици Србији. Унос података у регистар врши суд који је донео одлуку која је основ за унос, или првостепени суд на чијем је подручју издат прекршајни налог који је основ за унос. Тренутак уноса података у регистар новчаних казни врши се по истеку парационог рока, о чему надлежан суд води рачуна по службеној дужности.

Ако кажњено лице делимично или потпуно плати дуговани износ, или се изречена новчана казна потпуно или делимично замени извршеном казном затвора или радом у јавном интересу, надлежни суд је обавезан да одмах изврши брисање података односно упише одговарајућу промену у регистар новчаних казни, те ако кажњено лице пре поступка извршења, добровољно делимично или потпуно плати новчану казну изречену прекршајним налогом, издавалац налога је обавезан да о томе обавести надлежан суд. Новчана казна и трошкови поступка, подаци о кажњеном лицу, као и сви остали подаци у вези са тиме, бришу се из регистра новчаних казни одмах након што кажњени плати целокупан дуговани износ, односно по протеку рока од 4 (четири) године од дана када су прекршајни налог или осуђујућа пресуда постали правноснажни.

Подаци из регистра новчаних казни доступни су свим прекршајним судовима, као и органима надлежним за вођење поступка који спроводе последице уписа у регистар новчаних казни. Подаци из регистра новчаних казни могу се дати само другом суду, надлежном тужилаштву, полицији и органима инспекције, у вези са кривичним поступком или поступком за прекршај који се води против лица које је раније било кажњено за прекршај, или надлежним органима који учествују у поступку брисања казне. На образложен захтев горе наведених органа могу се дати подаци из регистра новчаних казни ако за то постоји

оправдан интерес заснован на закону. Грађанима и правним лицима се на њихов захтев морају дати подаци о њиховом упису у јединствени регистар новчаних казни. Захтеве за издавање података из регистра новчаних казни може се поднети било ком прекршајном суду, а ово из разлога бољег извршења новчаних казни са циљем да сваком кажњеном грађанину и правном лицу буде доступна информација о њиховом евентуалном дуговању по основу изречене новчане казне. Приступ подацима из регистра новчаних казни одобрава и ближе уређује посебним актом министар за послове правосуђа.

Чланом 336 новог Закона о прекршајима одређене су последице уписа у регистар новчаних казни. Ово поглавље је нарочито значајно из разлога што се уписом новчаних казни у јединствени регистар новчаних казни ускраћују одређена права која „дотичу“ права гарантована Уставом Републике Србије, и то чланом 58 који се односи на право на имовину, и коју у ставу 1 прописује да се Уставом Републике Србије јемчи мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона, а у ставу 2 истиче да право својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне, а у ставу 3 износи да се ово право може ограничити само на основу закона. Одузимање или ограничење имовине ради наплате пореза и других дажбина и казни сагласно члану 59 става 4 Устава Републике Србије дозвољено је само у складу са законом, те стога је потребно добро размотрити ограничења која намеће члан 336 Закона о прекршајима у погледу располагања – употребом својине загарантоване Уставом, нарочито ако се узме у обзир законско решење које налаже да се у сврху наплате изречена новчане казне, трошкова поступка или досуђених новчаних износа који су евидентирани у регистру новчаних казни кажњеном лицу, док у потпуности не измири дуговани износ, неће дозволити:

1. издавање дозвола или уверења за чије су издавање надлежни органи управе, осим оних која се односе на лични статус;
2. повраћај одузетих личних и других докумената која су одузета по основу члана 199 овог закона;
3. регистрација односно промена регистрације правног лица или регистрација предузетничке делатности које подразумевају промену пореског идентификационог броја.

ПРОБЛЕМИ У ПРАКСИ И МОГУЋА РЕШЕЊА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ РАДА ИЗВРШНИХ ОДЕЉЕЊА ПРЕКРШАЈНИХ СУДОВА

1. Увод

Новим Законом о прекршајима (Сл.гласник Р.С., бр. 65/13) уређен је између осталог појам прекршаја, услови за прекршајну одговорност, услови за прописивање и примену прекршајних санкција, систем санкција, прекршајни поступак, издавање прекршајног налога, поступак извршења одлуке, регистар санкција и регистар неплаћених новчаних казни и других новчаних износа.

Овим Законом унапређен је прекршајни поступак и побољшана су досадашња решења, а све у циљу ефикаснијег суђења и прекршајно-правне заштите грађана.

Иако је у току целог прекршајног поступка свака фаза важна, ваља истаћи значај извршења одлуке као најважнијег дела прекршајног поступка. Ово са разлога што доношење пресуде или решења нема сврхе уколико се иста не изврши по наступању правноснажности и извршности, нити у том случају може бити испуњен циљ вођења прекршајног поступка да прекршилац буде кажњен, како би се у будуће клонио чињења прекршаја и тиме оствари *специјална превенција*, а друштву пошаље порука да се противправно понашање неће толерисати, да се исто кажњава и тако оствари *генерална превенција*.

У пракси често наилазимо на проблеме у поступку извршења који одуговлаче поступак и доводе до неажурности у извршењу.

2. Прекршајне санкције

Да би говорили о извршењу налазим за потребно да подсетим које санкције су прописане новим Законом о прекршајима и које се извршавају у току извршног поступка. То су:

1. казне;
2. казнени поени;
3. опомена;
4. заштитне мере;
5. васпитне мере;

Казне које се могу изрећи у прекршајном поступку су казна затвора, новчана казна и рад у јавном интересу. Казна затвора се не може прописати у трајању краћем од једног ни дужем од 60 дана. Рад у јавном интересу не може трајати краће од 20 часова ни дуже од 360 часова.

Новчана казна као казна може се прописати законом или уредбом у распону:

1. од 5.000 до 150.000 динара за физичко лице или одговорно лице;
2. од 50.000 до 2.000.000 динара за правно лице;
3. од 10.000 до 500.000 динара за предузетника.

Одлуком скупштине аутономне покрајине, скупштине општине, скупштине града или скупштине општине града Београда, могу се прописати новчане казне од минималног износа до половине највишег износа прописаног распона.

Такође новчана казна се може прописати у фиксном износу за физичко лице и одговорно лице од 1.000 до 10.000 динара, за предузетника од 5.000 до 50.000 динара, а за правно лице од 10.000 до 100.000 динара.

Изузеци су предвиђени за прекршаје из области јавних прихода, јавног информисања, царинског, спољнотрговинског и девизног пословања, животне средине, промета роба и услуга и промета хартијама од вредности, где се законом могу прописати казне у сразмери са висином причињене штете или неизвршене обавезе, вредности робе или друге ствари која је предмет прекршаја, али не више од двадесетоструког из-

носа тих вредности, с тим да иста не прелази петоструки износ највећих новчаних казни које се могу изрећи по овом Закону (члан 39 ЗОП-а).

Казнени поени се могу прописати у распону од један до 25, и то за прекршаје против безбедности саобраћаја на путевима.

Заштитне мере које се могу прописати за прекршаје су:

1. одузимање предмета;
2. забрана вршења одређених делатности;
3. забрана правном лицу да врши одређене делатности;
4. забрана одговорном лицу да врши одређене послове;
5. забрана управљања моторним возилом;
6. обавезно лечење зависника од алкохола и психоактивних супстанци;
7. обавезно психијатријско лечење;
8. забрана приступа оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја;
9. забрана присуствовања одређеним спортским приредбама;
10. јавно објављивање пресуде;
11. удаљење странца са територије Републике Србије;
12. одузимање животиња и забрана држања животиња.

Васпитне мере која се могу изрећи малолетним починиоцима прекршаја су:

1. мере упозорења и усмеравања:
 - укор;
 - посебне обавезе;
2. мере појачаног надзора.

За сваку од ових санкција прописан је поступак извршења и свака од њих на специфичан начин доприноси очувању правне сигурности грађана и примени правде.

3. Извршење одлука

Одлука се извршава када је стекла својство **извршности**. У прекршајном поступку одлука стиче својство **правноснажности** када се више не може побијати жалбом или када жалба није дозвољена. Иста се извршава када постане правноснажна и када за извршење нема законских сметњи.

Одлука којом је правноснажно изречена новчана казна или је одлучено о накнади трошкова или о имовинско правном захтеву, или је изречена мера одузимања имовинске користи, принудно се извршава када истекне у одлуци одређени рок.

Обично, ако није другачије одређено одлука се извршава када протекне 15 дана од њене правноснажности, а уколико је била изјављена жалба, рок се рачуна од дана достављања другостепене одлуке. Прекршајни налог стиче својство извршности протеком рока од 8 дана од дана издавања, а наредба се извршава одмах. Изузетак од ових правила је извршење одлуке пре правноснажности у одређеним случајевима (прописано чланом 308 Закона о прекршајима).

Новчане казне, казне изречене због непоштовања суда, судске таксе и трошкови поступка, одлуке о имовинско правном захтеву и о одузимању имовинске користи извршавају се у складу за Законом о прекршајима (члан 309 Закона).

Казна затвора, неплаћена новчана казна замењена казном затвора, рад у јавном интересу, заштитне мере и васпитне мере извршавају се по Закону о извршењу кривичних санкција (члан 310 Закона). Заштитну меру одузимања предмета извршава орган у чију надлежност спада извршење, односно надзор над извршењем прописа по којима је та заштитна мера изречена. Остале заштитне мере извршавају надлежни органи и специјализоване установе, полицијске управе, заводи, болнице, како је то прописано Законом.

Органи који извршавају заштитну меру дужни су да о извршењу заштитне мере обавесте суд који је меру изрекао. Та обавеза је прописана законом и код извршења васпитних мера, извршења казне затвора и казне рада у јавном интересу према Закону о извршењу кривичних санкција, а прописана је и обавеза о слању суду обавештења о принуд-

ној наплати, као и обавештења од стране Управе за трезор о редовним уплатама сагласно Закону о прекршајима.

Меру одузимања имовинске користи извршава суд који је донео пресуду којом се иста изриче. Ако се није могла наплатити на други начин принудну наплату имовинске користи из непокретности врши надлежни суд по прописима извршног поступка. Извршење мере одузимања имовинске користи према правном лицу које је после правноснажности пресуде престало да постоји спровешће се против правног лица које је преузело његову имовину до висине преузете имовине.

Неплаћену новчану казну, трошкове поступка и друге новчане износе досуђене по основу накнаде штете, имовинско правног захтева или одузимања имовинске користи, извршава прекршајни суд који их је изрекао, односно суд на чијем подручју је издат прекршајни налог. Након истека периода за добровољно плаћање, новчана казна може се заменити у казну затвора или рад у јавном интересу (сагласно члану 41 ЗОП-а) или пак наплатити принудним путем, а други горе наведени неплаћени износи искључиво принудним путем.

Да би се приступило принудном извршењу по истеку рока за добровољно плаћање суд који је донео првостепену одлуку, односно суд на чијем подручју је издат прекршајни налог, доноси решење о извршењу. Овим решењем сагласно члану 315 и члану 318 став 3 Закона суд одређује на који начин ће се неплаћена новчана казна, трошкови поступка и остали новчани износи извршити.

Ово решење мора да садржи све елементе прописане чланом 316 Закона о прекршајима и то:

1. суд који је донео решење;
2. лице коме је изречена новчана казна која се извршава;
3. извршну одлуку којом је изречена новчана казна;
4. износ изречене новчане казне;
5. средства и предмет извршења као и друге податке потребне за спровођење принудне наплате;
6. одлуку о трошковима извршења;
7. поуку о правном леку.

Ово решење се доставља кажњеном, његовом браниоцу и органу надлежном за спровођење решења. На ово решење кажњени може уложити приговор у року од 3 дана од дана пријема решења из разлога таксативно набројаних у члану 317 Закона о прекршајима, а приговор на решење о принудној наплати не задржава његово извршење.

Средства којима се врши принудна наплата су:

1. извршење над средствима са рачуна кажњеног лица;
2. извршење на личним примањима кажњеног лица;
3. извршење пописом, проценом и продајом покретних ствари и непокретности у својини кажњеног лица.

У овом сегменту, поред Закона о прекршајима примењују се и Закон којим се уређује извршење и обезбеђење и Закон којим се уређује платни промет.

О извршеној уплати новчане казне, трошкова поступка и других новчаних износа, надлежни орган за јавна плаћања обавезан је да без одлагања извести суд или надлежни орган управе који је донео одлуку достављањем извештаја о плаћању уз извод о дневним променама на одговарајућим рачунима.

Што се тиче извршења у погледу накнаде штете и повраћаја ствари исто се врши по захтеву оштећеног односно сопственика ствари, а извршни наслов је правоснажна пресуда.

Изречена казна и заштитна мера не могу се извршити ако је од дана правноснажности пресуде протекла **једна година**. Извршење казне и заштитне мере застарева у сваком случају када протекне два пута онолико времена колико се по закону тражи за извршење казне односно заштитне мере.

4. Проблеми у извршењу

Без обзира на прецизно прописан поступак извршења у важећем Закону о прекршајима (Сл.гласник РС., бр.101/05, 116/08, 111/09) у пракси долази до проблема у извршењу који доводе до спорог и недовољно ефикасног извршења.

Досадашња пракса и анализа представљеног поступка извршења указује на неке потенцијалне проблеме у току рада на извршењу одлука.

Први корак и основ за приступ извршењу јесте правноснажност и извршност одлуке, због чега се мора стриктно придржавати Закону и водити рачуна о правилном рачунању рокова. У случају да је одлука погрешно проглашена правноснажном и извршном, иста неће моћи да буде извршена уколико по приговору на решење о извршењу иста буде оспорена, што доводи до одуговлачења поступка извршења. Уредна достава одлуке је веома важна у овом случају, а потом правилно рачунање правноснажности и извршности.

У већини ситуација, **следећи корак** је доношење решења о извршењу, а затим експедиција решења кажњеном, браниоцу и органу надлежном за спровођење извршења, која мора бити благовремена и без одуговлачења, а такође поштовање рокова и уредна достава.

Решење о извршењу мора да садржи све што је прописано Законом о прекршајима (члан 316 Закона), јер у противном предметно решење не може представљати извршни наслов, због чега ни пресуда неће бити извршена, а поготово што постоји право на изјављивање приговора на исто.

Предуслов за извршење је уредно вођење евиденција и уписника за извршење, односно благовремени упис података да би се у сваком тренутку знало колико је неизвршених одлука у раду у ком стадијуму, с обзиром да је поверилац држава.

Следећи потенцијални проблем може настати код *замене новчане казне*. Овде строго треба водити рачуна о испуњености услова за замену новчане казне и то о протеку рока за уплату, и о начину замене (сваких започетих 1.000 динара казне у 1 дан затвора, не дуже од 60 дана, или 8 сати рада у јавном интересу у 1 дан затвора односно 1.000 динара новчане казне, а рад не може да траје дуже од 360 сати), као и да ли се може заменити казна кажњеном лицу (с обзиром да се иста не може издати малолетнику нити правном лицу).

Посебно треба обратити пажњу на преостали део новчане казне, односно део који није могао бити замењен казном затвора или радом у јавном интересу, имајући у виду да се исти наплаћује принудним путем, због чега треба водити рачуна да и тај део буде наплаћен, јер се често у пракси дешава да се после издржане затворске казне донете

по решењу о замени (односно решења о извршењу) остатак казне не шаље на извршење.

Такође, трошкови поступка нису ажурно извршавани у досадашњој пракси. Имајући у виду да трошкови поступка падају на терет кажњеног уколико је предмет доспео до поступка извршења, обавезно је да се исти савесно и у потпуности извршава.

Најтежа санкција у прекршајном поступку је казна затвора и она се извршава према Закону о извршењу кривичних санкција.

Код извршења ове санкције треба водити рачуна да налог ради упућивања на издржавање казне затвора, и одлука којом је санкција прописана буду правилно донети са клаузулом правноснажности и извршности уз поштовање Закона о извршењу кривичних санкција, као и да се обавештење од надлежне установе да је казна извршена обавезно приложи у списе предмета по издржаној казни.

У овим предметима треба обратити пажњу на наплату трошкова поступка, ако су досуђени у пресуди, јер се у пракси често дешава да по издржаној затворској казни трошкови које кажњени није добровољно платио нису ни извршавани што је пропуст који се не сме дешавати.

Извршење новчане казне за кажњено правно лице, у надлежности је Народне банке Србије, одељења за пријем, контролу и унос основа, а по Закону о платном промету. Потенцијални проблем у овој формално-процесној и наизглед прецизно прописаној процедури настаје у случају непотпуног или погрешно попуњеног налога за вршење принудне наплате. Наиме, довољно је да се у налог унесе погрешан назив, неисправно означен дужник, да нема назнаке да је правно лице у реструктурирању, да исти не садржи жиро рачун, или ПИБ, или да се не унесе један од потребних података, те да такав налог буде враћен на уређење, или да се по њему не може поступити, што се до сада често дешавало у пракси, а што непотребно одуговлачи поступак извршења. Ово може да представља велики проблем ако се има у виду да се ради о правним лицима за које су прописане високе новчане казне.

Сличан проблем се појављује и код предлога за извршење за физичка лица уколико исти не садржи све податке потребне за извршење што непотребно одуговлачи поступак због уређења или непоступања по истом.

Код **изрицања казнених поена** у прекршајима из области саобраћаја, надлежан за упис и евиденцију истих је Министарство Унутрашњих Послова, односно надлежна полицијска управа.

По достављању правноснажне и извршне пресуде надлежном органу на извршење, неопходно је да се од истог затражи и добије повратна информација да је пресуда извршена, а казнени поени уписани сходно „Правилнику о начину вођења евиденција о казним поенима и одузимању возачких дозвола“ (“Службеник гласник” РС бр. 46/10).

Законом о прекршајима је, као што је већ у претходном делу набројано, прописано 12 заштитних мера. Извршење тих мера захтева ажурно поступање надлежних органа и Министарства Унутрашњих Послова, с обзиром да постоји законска обавеза да се поступа по правоснажним одлукама суда и истом шаљу извештаји о извршеној заштитној мери.

Врло је важно да се пресуда којом је изречена заштитна мера благовремено и ажурно по правноснажности и извршности исте достави надлежним органима на извршење, с обзиром да је супстанцијалан и стваран значај заштитних мера у специјалној и генералној превенцији у прекршајном поступку, а нарочито се огледа у заштити друштва од појединих штетних понашања проузрокованих дрогом, алкохолом, насилништвом или пак деловањем лица којима је неопходно психијатријско лечење итд.

Да би се предмет архивирао и завршио извршни поступак неопходно је да постоји извештај у списима да је мера извршена.

Посебан проблем може настати код **извршења осуђујуће пресуде пре њене правноснажности** (члан 308 ЗОП-а). У овим случајевима, с обзиром на специфичност ситуација где се често ради и у дане када поште и банке не раде, треба обратити пажњу на начин наплате казне, уплаћивање средстава на рачун, извршење заштитне мере ако је изречена и наплату трошкова поступка. Врло је важно одмах извршити пресуду у целости у складу са законом и спречити могућност злоупотребе.

Врло је важно у случајевима када је осуђеном дозвољена исплата казне на рате, да о томе постоји одлука у списима, као и да у случају да осуђени не измирује обавезе у временском периоду предвиђеном у одлуци судија стави ту одлуку ван снаге и приступи извршењу без одуговлачења с обзиром да је овакво понашање осуђеног противно доне тој одлуци противно закону.

Такође у поступку извршења неопходно је поштовати **„Правилник о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распореду средстава са тих рачуна”**, јер се због непоштовања истог у пракси догађа да се приликом навођења жиро рачуна за наплату казне наводи погрешан рачун, па казне од пореских прекршаја одлазе на жиро рачун прописан за уплату казни од саобраћајних прекршаја, а рецимо од царинских прекршаја на општи рачун, што није у складу са поменутиим Правилником.

Проблем може настати и ако надлежан орган за јавна плаћања не достави, односно не достави благовремено извештај да је уплата извршена уз дневни извод о стању и промету средстава на рачуну, јер се без тога предмет не може архивирати.

У целокупном поступку извршења важна је и улога других надлежних органа осим суда, и то Министарства Унутрашњих Послова, Народне банке, поште, и других. Уз добру међусобну сарадњу, професионалан рад у оквиру своје надлежности и поштовање закона, проблеми у извршењу прекршајних одлука могу се знатно умањити.

На основу досадашњих искустава и досадашње праксе проблеми у поступку извршења би се могли груписати у неколико категорија:

1. проблеми због лоше организације посла;
2. проблеми због непоступања других органа;
3. неажурност у поступању;
4. недовољна обученост.

У проблеме које карактерише организација посла убрајају се лоша подела рада и неједнака оптерећеност референата извршења, непостојање извршног судије, везивање једног референта за једног судију, што све доводи до недовољне ажурности.

Неажурност у вођењу уписника доводи до погрешних података о поступку извршења, а поготово уколико предмети у којима је наступила апсолутна застара или предмети који су извршени нису архивирани, већ се исти воде као активни предмети, што даје погрешну слику о прекршајном поступку и утиче на смањење реалног процента ажурности у извршењу.

Проблеми због непоступања других органа су првенствено проблеми са поштом око доставе, присутни скоро у свим судовима, друго, проблеми у појединим судовима са Министарством Унутрашњих Послова у вези са реализовањем наредби суда, као и проблеми са Основним судовима поводом извршења пресуда.

Неажурност у поступку извршења се огледа у великом временском размаку између предузетих радњи у поступку извршења, неажурном спровођењу заштитних мера, односно неажурном слању одлука о заштитној мери на извршење, и одлука на принудно извршење Народној банци и Основном суду, као и неажурном доношењу решења о замени и сл.

Потенцијалан проблем је **недовољна обученост референата** за посао који обављају, непознавање Закона о прекршајима и „Правилника о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распореду средстава са тих рачуна” и Закона о извршењу и обезбеђењу, што доводи до непотребног одуговлачења поступка извршења, јер се због непрецизног и неажурног предузимања радњи пролонгира извршење, а долази и до застаре.

5. Закључак

За остваривање правилног, законитог, брзог и ефикасног поступка извршења и остваривање крајњег циља осуђујуће пресуде неопходно је обратити пажњу на следеће:

1. Благовремено уписивање и евидентирање предмета у фази извршења;
2. Скраћивање времена које протекне између две радње извршења и стриктно примењивање одредби Закона о прекршајима, Закона о извршењу и обезбеђењу, Закона о извршењу кривичних санкција и Правилника који регулише жиро рачуне на које се уплаћује новчана казна, односно „Правилника о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распореду средстава са тих рачуна“;
3. Правилно и ажурно вршење доставе;
4. Едуковање референата у суду;

5. Ангажовање извршних судија и организовање извршног одељења,
6. Техничко опремање судова недостајућом опремом;
7. Оптималним организовањем поступка извршења како би сви референти били равномерно оптерећени.

Посебно ваља истаћи да у сваком предмету суд мора водити рачуна о застарелости извршења казне и заштитне мере, односно трудити се да ажурним и ефикасним поступањем изврши сваку пресуду, али исто тако обустави поступак извршења у случају наступања застарелости сходно члану 85 Закона о прекршајима.